

Turystyka aktywna w regionach winiarskich

PRZEWODNIK TURYSTYCZNY

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

Zadanie publiczne pn. "Rozwój turystyki aktywnej w regionach winiarskich"
dofinansowano ze środków Ministerstwa Sportu i Turystyki zgodnie
z zawartą umową nr 2024/0010/1601/UDOT/DT/BP/IS

Wydawca:
Tarnowska Organizacja Turystyczna

Opracowanie merytoryczne:
Instytut Miejsc Sp. z o.o.

Konsultacja i korekta merytoryczna:
Marcin Pałach, Jan Czaja

Opracowanie graficzne, skład, korekta:
MSTUDIO sp. z o.o.

Fotografie:
Piotr Wróbel, Paweł Topolski, Damian Radziak, Agata Nowak,
Krzysztof Gzyl, Konrad Rogoziński, Jan Czaja, Instytut Miejsc Sp. z o.o. oraz z
arch. Tarnowskiego Centrum Informacji, hotelu Tarnovia,
Tarnowskiej Organizacji Turystycznej, KajakiDuanjcem.pl

Ilustracje:
Piotr Jakób

Wydanie 2024 rok

Egzemplarz bezpłatny.

**Przewodnik opisuje: miasto Tarnów oraz 7 powiatów oraz 38 gmin
w podziale na sąsiadujące ze sobą regiony winiarskie.**

**Zapraszamy w podróż po Tarnowie oraz 3 powiatach i 18 gminach na
obszarze enoTARNOWSKIE - województwo małopolskie oraz na teren
4 powiatów i 20 gmin na obszarze woj. świętokrzyskiego.**

**Uzupełnieniem niniejszej publikacji jest opracowany e-book w którym
przygotowaliśmy dla Was propozycje tras do zwiedzania w duchu
SlowRide. Czekają tam na Was aż 9 propozycji wycieczek rowerowych.**

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie	5
Część I enoTARNOWSKIE	6
Tarnów	7
Powiat Tarnowski	10
Gmina Tarnów	12
Gmina Pleśna	14
Gmina Zakliczyn	16
Gmina Ciężkowice	18
Gmina Gromnik	20
Gmina Tuchów	22
Gmina Ryglice	24
Gmina Wierzchosławice	26
Gmina Wietrzychowice	28
Gmina Wojnicz	30
Powiat Brzeski	32
Gmina Brzesko	34
Gmina Iwkowa	36
Gmina Czchów	38
Gmina Gnojnik	40
Gmina Szczurowa	42
Gmina Borzęcin	44
Gmina Dębno	46
Powiat Dąbrowski	48
Gmina Gręboszów	52

SPIS TREŚCI

Część II Dolina Wisły	57
Powiat Buski	58
Gmina Pacanów	60
Powiat Staszowski	62
Gmina Łubnice	64
Gmina Połaniec	66
Gmina Rytwiany	68
Gmina Staszów	70
Gmina Osiek	72
Powiat Opatowski	74
Gmina Lipnik	76
Gmina Opatów	78
Gmina Wojciechowice	80
Gmina Ożarów	82
Gmina Tarłów	84
Powiat Sandomierski	86
Gmina Łoniów	88
Gmina Koprzywnica	90
Gmina Klimontów	92
Gmina Samborzec	94
Gmina Obrazów	96
Gmina Sandomierz	98
Gmina Wilczyce	100
Gmina Dwikozy	102
Gmina Zawichost	104

Wprowadzenie

Zapraszamy Państwa do aktywnego spędzania czasu na enoTARNOWSKIE i sąsiednich regionach winiarskich, w tym w województwie Świętokrzyskim z Obszarem Strategicznej Interwencji „Partnerstwo Dolina Wisły” obejmujące powiaty Staszowski, Opatowski i Sandomierski.

Aby ułatwić wybór, przygotować się do przyjazdu przekazujemy w Państwa ręce naszą najnowszą publikację, która opisuje najważniejsze miejsca na enoTARNOWSKIE i u sąsiadów. Publikacja zawiera opis wszystkich instytucjonalnych członków Tarnowskiej Organizacji Turystycznej zarządcy Polskiej Marki Turystycznej enoTARNOWSKIE.

Tarnowska Organizacja Turystyczna (TOT) to stowarzyszenie, które zajmuje się promocją Tarnowa i jego okolic jako atrakcyjnego regionu turystycznego. Współpracujemy z samorządami, instytucjami kulturalnymi oraz przedsiębiorcami z branży turystycznej, by rozwijać ofertę turystyczną, wspierać lokalną gospodarkę i przyciągać turystów. Koordynujemy działania związane z organizacją wydarzeń, festiwali, imprez kulturalnych, a także inicjujemy projekty promujące regionalne dziedzictwo historyczne i przyrodnicze. Tworzymy także materiały promocyjne oraz informacyjne o enoTARNOWSKIE.

enoTARNOWSKIE to uznana na rynku marka, zdobywająca liczne nagrody i certyfikaty, w tym prestiżowy Certyfikat Polskiej Organizacji Turystycznej na „**Najlepszy Produkt Turystyczny**” w 2019 roku oraz tytuł **Polskiej Marki Turystycznej** nadany przez Ministra Sportu i Turystyki w 2022 roku.

Niniejszą publikację powstałą w ramach zadania publicznego pn. „Rozwój turystyki aktywnej w regionach winiarskich” dofinansowano ze środków Ministerstwa Sportu i Turystyki zgodnie z zawartą umową nr 2024/0010/1601/UDOT/DT/BP/IS

Do zobaczenia na na enoTARNOWSKIE i na obszarze OSI „Partnerstwo Dolina Wisły”!

Część I enoTARNOWSKIE

Tarnów

Miasto Tarnów
www.tarnow.pl
 Powiat: Tarnowski grodzki
 Powierzchnia: 72 km²
 Ludność: 103 515 (31.12.2023 r. –
 Główny Urząd Statystyczny)

Tarnowskie Centrum Informacji
 Rynek 7, 33-100 Tarnów
 tel.: +48 688 90 90
 e-mail: centrum@it.tarnow.pl
www.tarnow.travel

Tarnów, to drugie po Krakowie miasto w Małopolsce. Prawa miejskie otrzymał w roku 1330. Jest jednym z najcieplejszych polskich miast zwanym „**polskim biegunem ciepła**”. Ze względu

na cenne zabytki nazywany jest „**pierłą renesansu**”; natomiast ze względu na to, że Tarnów w 1918 r., na kilka godzin przed Krakowem odzyskał niepodległość, nazywany jest też „**pierwszym niepodległym**”. Jest jednym z **piętnastu najpiękniejszych mniejszych miast w Europie według światowej sieci telewizyjnej CNN**. Nazwa miasta pochodzi najprawdopodobniej od krzewów

sposoby. Wytyczono szlaki, np. renesansowy, żydowski, Bema czy Szczepanika, szlak murów miejskich, maszkaronów czy trasę po modernistycznej „dzielnicy ogrodzie” – **Mościcach**.

W sezonie turystycznym Tarnowska Organizacja Turystyczna oferuje **zwiedzanie „złotym enomeleksem”**.

W Tarnowskim Centrum Informacji można wypożyczyć audioprzewodniki, które ułatwią samodzielne zwiedzanie miasta.

Warto zapytać o profesjonalnych przewodników, którzy w wyjątkowy sposób pokażą miasto. Często organizowane są tematyczne wycieczki po Tarnobrzegu. Dużym zainteresowaniem cieszą się wyjazdy złotym enomeleksem do ościennych miejscowości - na winnice enoTARNOWSKIE.

Będąc w Tarnobrzegu koniecznie należy zwiedzić najstarsze, polskie, kościelne muzeum – **Muzeum Diecezjalne**, do którego zjeżdżają turyści z całego świata. Podobnie jak do **Muzeum Etnograficznego**, w którym znajduje się pierwsza

tarniny, dawniej gęsto porastających okoliczne wzgórza. Takiego zdania był m.in. Jan Długosz. **Najcenniejszą budowlą miasta jest katedra a w niej najpiękniejsze i najwyższe w Europie renesansowe pomniki nagrobne** rodu Tarnowskich i Ostrońskich. Na środku Rynku stoi ratusz, którego renesansową attykę zdobią **maszkarony**. Miasto można zwiedzać na różne

i największa wystawa poświęcona historii i kulturze Romów. Na dziedzińcu placówki oglądać można oryginalne wozy taborowe. Na uwagę zasługuje również **Pasaż Odkryć** – centrum nauki i technik. Z racji swojego położenia i wielkości Tarnobrzeg świetnie nadaje się na zwiedzanie rowerem. W mieście wybudowano już **ponad**

Najbardziej na północ wysunięta część Karpat to Góra Św. Marcina, która znajduje się w granicach administracyjnych miasta.

W Tarnobrzegu powstaje jedna z największych winnic w Polsce. Na powierzchni 7 ha w najcieplejszym miejscu w Polsce członkowie Małopolskiego Stowarzyszenia Winiarzy uprawiają winorośl.

Kalendarz wybranych wydarzeń:

Tarnowska Nagroda Filmowa
– w czerwcu

Zde(a)rzenia – Święto Miasta
– w czerwcu

Festiwal Komедii „Talia”
– we wrześniu

Smak Babiego Lata
– we wrześniu

Wielkie Tarnobrzegskie Dionizje
– w listopadzie

65 km ścieżek rowerowych i ciągów pieszo-rowerowych, w tym kontrapasów. Przez miasto biegnie również trasa rowerowa Velo Metropolis, będąca częścią międzynarodowej trasy EuroVelo 4. Dla wymagających jest **Bike Park Marcinka** na Górze św. Marcina z czterema trasami rowerowymi „singletrackami” o różnym stopniu trudności. Podczas pobytu w Tarnobrzegu koniecznie należy skosztować tarnobrzegskich przysmaków w restauracjach, zwłaszcza tych które leżą na **szlaku kulinarnym enoTARNOWSKIE**.

Powiat Tarnowski

Siedziba: Tarnów
www.powiat.tarnow.pl
 Powierzchnia: 1 413 km²
 Ludność: 197 335 (31.12.2023 r. –
 Główny Urząd Statystyczny)

Powiat Tarnowski jest jednym z największych nie tylko w Małopolsce ale w całym kraju. Obszar ma wyraźny układ południkowy i obejmuje dwie różne krainy geograficzne: Kotlinę

Sandomierską oraz Pogórze Ciężkowicko-Rożnowskie. Region ten charakteryzuje się dużą różnorodnością krajobrazową i kulturową – od równinnych terenów na północy po górzyste

Kalendarz wybranych wydarzeń:

Festiwal Tydzień Talentów
 – w maju

Festiwal Muzyki Kameralnej Bravo Maestro
 – w sierpniu

Festiwal Viva Polonia! Ku pokrzepieniu serc
 – w listopadzie

wyżyny na południu. Wysokość wzniesień waha się od 170 m n.p.m. w miejscowości Pałuszycze w gminie Wietrzychowice do 534 m n.p.m. na górze Brzanka w gminie Tuchów. Powiat Tarnowski składa się z szesnastu gmin. Na terenie powiatu jest największej winnic enoTARNOWSKIE.

Jedną z wizytówek Powiatu Tarnowskiego jest instytucja kultury - Centrum Paderewskiego w Kąsnej Dolnej. Od 2017 roku współprowadzona przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Centrum powstało w 1990 roku na bazie działającego od 1869 roku Tarnowskiego Towarzystwa Muzycznego. Siedzibą Centrum jest dawna posiadłość Ignacego Jana Paderewskiego.

Gmina Tarnów

Siedziba: miasto Tarnów
www.gmina.tarnow.pl
Powierzchnia: 82,81 km²
Ludność: 26 417 (31.12.2023 r. –
Główny Urząd Statystyczny)

Gmina wiejska Tarnów jest największą gminą w powiecie tarnowskim i jedną z największych w kraju. Dzięki bliskości Tarnowa, gmina korzysta z jego infrastruktury, jednocześnie oferując spokojniejsze warunki życia na peryferiach. W ostatnich latach gmina staje się także coraz bardziej popularna wśród osób poszukujących lokalizacji do zamieszkania, głównie ze względu na bliskość dużego miasta, atrakcyjne działki i walory przyrodnicze. Do najcenniejszych zabytków gminy należą: gotycki, **drewniany kościół w Zawadzie na Górze św. Marcina**, zbudowany w XV wieku, a następnie przebudowany w XVI wieku. Tutaj mieściła się pierwsza parafia w rejonie Tarnowie (od ok. XII w.). Z kościołkiem wiąże się wiele legend. Jedne mówią, że przyniosły go wezbrane wody i pozostawiły na wzgórzu, inne, że powstał w miejscu przedchrześcijańskiej gontyny pogańskiej, poświęconej bogowi wichrów Pogwizdowi (dziś jedna z dzielnic Tarnowa nazywa się Pogwizdów). Jest też legenda mówiąca o tym, że jak wody Dunajca zaleją kościół to nastąpi

koniec świata. Jeden z najstarszych obiektów w okolicy to **kościół Podwyższenia Krzyża Świętego w Zbylitowskiej Górze**, ufundowany w 1464 roku, zniszczony podczas I wojny światowej, odbudowany w latach 1916-1922. Wartością artystyczną jest alabastrowa płyta nagrobna z XVI w. W pobliżu znajduje się wolno stojąca dzwonnica. Ciekawą świątynią jest **kościół świętych Apostołów Piotra i Pawła w Porębie Radlnej** – murowany, neogotycki i neoromański, zbudowany w latach 1904-1905 według projektu Jana Sas-Zubrzyckiego. Ma trójnawową bazylikę z transeptem oraz trójbocznie zamknięte prezbiterium.

Wnętrze urządzone głównie w stylu neogotyckim. Fundatorem byli Konstancja z Zamojskich oraz Eustachy Sanguszkowie, jako wotum za narodzenie syna Romana. W gminie Tarnów na uwagę zasługują ponadto zabytkowe dwory: w **Zbylitowskiej Górze** – w skład którego wchodzi klasycystyczny dwór z 1830 roku, oranżeria, oficyna i park oraz **dwór w Zgłobicach** – klasycystyczny z XIX wieku, otoczony parkiem z aleją dojazdową obsadzoną kasztanami. Dwór jest parterowy i częściowo podpiwniczony, a w skład zespołu wchodzi także dwie oficyny z XIX wieku. Zgłobicki majątek należał do hrabiny Aleksandry Lanckrońskiej i rodziny Turnauów. Dziś to luksusowy hotel butikowy. W Zbylitowskiej Górze, w **lesie Buczyna**, znajduje się największy cmentarz ofiar Holocaustu w Polsce. Podczas II wojny światowej rozstrzelano i pochowano około 10 tysięcy osób (od 6 do 8 tysięcy Żydów), w tym blisko 800 dzieci. Znaczną część stanowili mieszkańcy getta w Tarnowie. Z racji swojego położenia, tuż za granicą miasta, przez teren gminy przebiegają liczne szlaki turystyczne zarówno piesze jak i rowerowe mające swoje

Na Górze św. Marcina, w miejscowości Zawada znajduje się jeden z najpiękniejszych i najstarszych kościółków drewnianych w Małopolsce. Warto wybrać się by cieszyć się panoramą Tarnowa, Tatr. Jest to jeden z kościółków z zachowanymi „sobotami”.

Kalendarz wybranych wydarzeń:

Święto 3. Maja wraz z Rajdem Rowerowym Tour de Gmina Tarnów

– w maju

„Mania Pomagania”

– w lipcu

Obchody rocznicy Bitwy Warszawskiej

– w sierpniu

Pożegnanie lata w Łękawce

– we wrześniu

początki w centrum Tarnowa. Przebiegają również trasy **veloMetropolis, veloDunajec, enovelo czy szlak Frontu Wschodniego I Wojny Światowej**. Popularny, zwłaszcza wśród młodzieży szkolnej jest ponad 60 km **czerwony szlak okrężny wokół Tarnowa**, który można podzielić na etapy. Na południowo-zachodnim krańcu gminy leżą **Błonie** - miejscowość słynąca z produkcji wędlin i opłatków. Znajduje się tutaj ośrodek Wyższego Seminarium Duchownego z Tarnowa. Podczas II wojny światowej, gdy seminarium w Tarnowie zostało zajęte przez Niemców, kontynuowano nauczanie w Błoniu. Po doniesieniu do Gestapo, aresztowano rektora ks. Romana Sitkę, dwóch profesorów i uczniów. Ks. Sitko został zamordowany w Auschwitz; pozostali przeżyli obóz zagłady. Przed wybudowaniem końcem XVIII wieku traktu cesarskiego z Lwowa do Wiednia (obecna droga krajowa nr 94) i mostu w Zgłobicach – w Błoniu przeprawiano towary na drugi brzeg Dunajca.

Gmina Pleśna

Siedziba: Pleśna
www.plesna.pl
Powierzchnia: 83,65 km²
Ludność: 11 740 (31.12.2023 r. –
Główny Urząd Statystyczny)
Odległość od Tarnowa: 12 km

Pleśna to najbardziej winiarska gmina na enoTARNOWSKIE i prawdopodobnie w Polsce. Tutaj znajduje się najwięcej winnic, tu odbywa się najwięcej imprez o charakterze enoturystycznym. Różnorodne ukształtowanie terenu sprzyja aktywnemu wypoczynkowi – pieszym wędrownikom, rowerowym wycieczkom, jeździe konnej i narciarstwu biegowemu. Dla odwiedzających, **poza szlakami PTTK, veloDunajec, gmina przygotowała 5 szlaków pieszych i 4 trasy rowerowe:** „Batyłowa” (1,5 km), „Na Grabówce” (4,5 km), „Gondówka” (4 km) oraz „Legionistów” (14 km). Zmotoryzowanym poleca się szlak niepodległości, szlak architektury drewnianej czy szlak frontu wschodniego I wojny światowej. W okresie letnim na winnice

dojeżdża złoty enomeleks z Tarnowa. **Z wieży widokowej w Dąbrówce Szczepanowskiej** można podziwiać panoramę Tarnowa, dolinę Dunajca, Beskid Wyspowy a nawet Tatry. Najcenniejszym zabytkiem **Rzuchowej** jest dwór szlachecki z XVII wieku otoczony XIX-wiecznym parkiem o powierzchni 1,7 ha. Do 1906 r. właścicielem był Leopold Dietl, bratanek znanego krakowskiego profesora i Prezydenta Krakowa Józefa Dietla, który dla kupić dla swojego bratanka ten majątek. Obecnie znajduje się tu placówka opiekuńczo-wychowawcza. Obok, w **Centrum Produktu Lokalnego** można zakupić lokalne wyroby i przetwory. Przy Centrum działa, prawdopodobnie,

Pod Łowczówkiem, w dniach 22-25 grudnia 1914 roku miała miejsce bitwa, która była jedną z najważniejszych i najbardziej zaciętych potyczek Legionów Polskich, które walczyły po stronie Austro-Węgier przeciwko wojskom rosyjskim. O znaczeniu tego wydarzenia w historii Polski świadczy umieszczenie nazwy „ŁOWCZÓWEK 24 XII 1914” na tablicy przy Grobie Nieznanego Żołnierza w Warszawie w okresie II RP i po 1990 roku.

najmniejsza winnica w kraju – Epigon. Winnice rozsiępane są po całej gminie i zapraszają na zwiedzanie, degustacje, koncerty. W Pleśnej, podobnie jak w innych okolicznych gminach znajduje się wiele dobrze zinwentaryzowanych i opisanych **cmmentarzy z I wojny światowej** gdyż tędy przebiegał front wschodni. W **Janowicach**, na stoku wzniesienia łagodnie opadającego w kierunku południowo-zachodnim, ku dolinie Dunajca, znajduje się zespół pałacowo-parkowy z XIX wieku w stylu angielskiego neogotyku. Pałac posiada ozdobną fasadę,

Kalendarz wybranych wydarzeń:

Wianki na Winnicy

– w czerwcu

Letnie koncerty na winnicach

– lato

Święto Owoców i Produktów Pszczelich oraz Pleśnieński Bachus

– w lipcu

Vitis Music Sfera Festival

– w sierpniu

Ogólnopolski Złot Niepodległościowy w Łowczówku

– w listopadzie

portyk, kamienne lwy przy wejściu, oraz wieżę z krenelażem. Po II wojnie światowej pałac trafił w ręce państwa, lecz popadł w ruinę. Obecnie właścicielem jest ZAiKS. W otaczającym pałacu parku w stylu angielskim o powierzchni 11 ha zachował się historyczny układ alejek i ścieżek. Rosną także ponad dwustuletnie dęby bezszypułkowe i lipy.

Gmina Zakliczyn

Siedziba: Zakliczyn
www.zakliczyn.pl
Powierzchnia: 122,55 km²
Ludność: 12 356 (31.12.2023 r. –
Główny Urząd Statystyczny)
Odległość od Tarnowa: 26 km

Gmina **Zakliczyn** jest największa pod względem powierzchni gminą w powiecie tarnowskim. Położona jest na pograniczu Pogórza Wiśnickiego, Rożnowskiego i Ciężkowickiego, rozległą doliną środkowego biegu Dunajca. Gmina przyciąga zarówno turystów jak i nowych mieszkańców. Zwiedzanie gminy najlepiej rozpocząć na zakliczyńskim rynku który jest drugim co do wielkości, po rynku w Krakowie, takim placem miejskim w Małopolsce. Nieopodal rynku na uwagę zasługuje zabudowa **ulicy Mickiewicza** z drewnianymi, parterowymi domami o konstrukcji

zrębowej, ustawiony szczytem do ulicy. Charakterystyczną cechą jest dach naczółkowy z wysuniętymi nad chodnik okapami, **wsparty na dziewięciu przyściennych słupach**, które przejmują ciężar więźby dachowej. Dzięki temu dach, pierwotnie gontowy, był niezależny od konstrukcji ścian, co umożliwiało ich dowolną zmianę bez wpływu na dach. Trzy zewnętrzne, ozdobne słupy tworzą frontowe, tzw. wysokie podcienia. Stąd łatwo dojechać trasami rowerowymi do większości ciekawych miejsc w gminie. Przez Zakliczyn przebiegają m.in. **veloDunajec oraz szlaki PTTK oraz**

lokalne trasy „Melsztyn” (22 km), „Grodzka” (20 km) oraz „Wielka Pętla Południowa” (40km). Punktem węzłowym, gdzie spotyka się najwięcej szlaków turystycznych jest szczyt

Jamna na której znajduje się schronisko, bacówka i ośrodek Dominikanów. Podczas II wojny światowej rozegrała się jedna z największych bitew pomiędzy partyzantami a armią niemiecką w południowej Polsce.

W **Lustawicach** znajduje się zespół dworsko-parkowy: lamus dworski, park z mauzoleum Fausta Socyna, który w 1976 r. kupił Krzysztof Penderecki. W 2013 r., po sąsiedzku powstało **Europejskie Centrum Muzyki Krzysztofa Pendereckiego** W nowoczesnych wnętrzach (sala

Z Zakliczynem związali się m.in. Jacek Malczewski – wybitny malarz polski, uważany za jednego z czołowych przedstawicieli symbolizmu, profesor Krzysztof Penderecki – światowej sławy kompozytor i dyrygent, ojciec Jan Góra – dominikanin, który założył Dom św. Jacka w Jamnej, będący Ośrodkiem Duszpasterstwa Akademickiego, błogosławiony Krystyn Gondek - polski duchowny katolicki, męczennik czy Zbigniew Preisner - znany kompozytor głównie muzyki filmowej, związany z Piwnicą pod Baranami w Krakowie.

Kalendarz wybranych wydarzeń:

„Biesiada rycerska” w Melsztynie
– w czerwcu

Festiwal Fasoli i Produktu Tradycyjnego Małopolski
– w sierpniu

„Letnie potańcówki” na Rynku w Zakliczynie
– lato

Piknik Jamneński oraz Odpust i Święto Pojednania w Jamnej
– w sierpniu

koncertowa na 650 miejsc, mała sala prób orkiestry i ćwiczeń baletowych, a także miejsca noclegowe) odbywają się warsztaty mistrzowskie, kursy dla młodych adeptów sztuki, koncerty z udziałem światowych gwiazd muzyki poważnej. Pozostałością po **szlaku kupieckim łączącym Węgry z Krakowem** są zamki nad Dunajcem. Jednym z nich był czternastowieczny **zamek Leliwitów Melsztyńskich w Melsztynie**. Od kilku lat trwają prace konserwatorskie i dziś można zwiedzać odbudowaną 28 metrową wieżę. Szczególnie polecamy nocne zwiedzanie z lampionami w ramach projektów enoTARNOWSKIE.

Gmina Ciężkowice

Siedziba: Ciężkowice
www.ciezkowice.pl
Powierzchnia: 103,22 km²
Ludność: 10 985 (31.12.2023 r. –
Główny Urząd Statystyczny)
Odległość od Tarnowa: 35 km

Gmina Ciężkowice to malownicza gmina miejsko-wiejska, położona w południowej części powiatu tarnowskiego, na terenie Pogórza Ciężkowicko-Rożnowskiego. Obejmuje miasto Ciężkowice oraz kilka okolicznych miejscowości. Jest znana z niezwykle atrakcyjnych walorów krajobrazowych i przyrodniczych, będąc jednocześnie ważnym ośrodkiem turystycznym i kulturalnym enoTARNOWSKIE. Same Ciężkowice oferują atrakcje na więcej niż jeden dzień: rezerwat przyrody „**Skamieniałe Miasto**” – najpopularniejsza atrakcja Pogórza Ciężkowickiego z ciekawymi formacjami skalnymi i legendami. Wyróżniają się m.in. Czarownica, Ratusz i Piekiełko, wąwóz Czarownic – tajemnicze miejsce z 14-metrowym wodospadem

tworzące specyficzny mikroklimat, **Park Zdrojowy** – nowoczesna atrakcja z alpinarium, arboretum, tężnią, hydroterapią i placem zabaw, **ścieżka w koronach drzew** w lesie Rakutowa to trasa długa na ponad kilometr, prowadząca na wysokości 17 metrów nad ziemią, umożliwia bliski kontakt z florą i fauną Pogórza, oferując piękne widoki z tarasów. Jest dostosowana do osób z niepełnosprawnościami, a dla dzieci przygotowano przystanki sprawnościowe. W **Małopolskim Centrum Edukacji Ekologicznej** warto zwiedzić wystawę „Ziemia-Woda-Powietrze”, dotyczącą przyrody Pogórza Ciężkowickiego, z mapą Parku Krajobrazowego, makietą jaskini z nietoperzami oraz salami tematycznymi poświęconymi wodzie i Układowi Słonecznemu. Na Rynku obowiązkowym punktem jest selfie z Ignacym Janem Paderewskim siedzącym na ławeczce. Mistrz Paderewski związany był z gminą przez 6 lat (1897–1903) był właścicielem **dworku w Kąsnej Dolnej**. Dziś dworek jest jedynym zachowanym majątkiem mistrza. W pobliskiej **Ostruszy** znajdują się skały wspinaczkowe Pagoda, Sfinks

i Zadni Mur (na terenie Skamieniałego Miasta nie można się wpinać!) oraz kamieniołom z którego kiedyś pozyskiwano surowiec m.in. do budowy nasypów kolejowych na linii z Tarnowa do Krynicy. Na okolicie Ciężkowic warto spojrzeć z góry. Poza ścieżką w koronach drzew warto przyjechać do **Bruśnika** gdzie znajduje się 23 metrowa wieża widokowa z której rozpościerają się widoki na Beskidy i Pogórze, m.in. na Chełm, Maślaną Górę, Bucze, masyw Magury Małastowskiej a przy dobrej widoczności widać również Górę Św. Marcina i sporą część pasma Brzanki. Nieopodal wieży kolejny kościół wybudowany

Najnowszą atrakcją turystyczną Ciężkowic jest Ścieżka w Koronie Drzew. Ścieżkę o łącznej długości 1014 m umiejscowiono w koronach drzew na średniej wysokości około 17 m nad terenem (maksymalnie 22 m). Metalowo-drewniany pomost biegnie na całej długości na tym samym poziomie na wysokości około 370 m n.p.m. i ma kształt omegi. Na jej trasie znajduje się 10 przystanków edukacji ekologicznej, leśnej i przyrodniczej i 6 przystanków sprawnościowych. Podczas spaceru można podziwiać panoramę Pasma Brzanki.

Kalendarz wybranych wydarzeń:

Międzynarodowy Festiwal Wikliny w Ciężkowicach
– w lipcu

Pogórzański Jarmark Artystów i Rękodzielników
– w lipcu

Letni Festiwal Muzyki Regge w Ciężkowicach
– w sierpniu

Festiwal Muzyki Kameralnej BRAVO MAESTRO
– w sierpniu

według projektu profesora Jana Sas – Zubrzyckiego neogotycki kościół, będący sanktuarium Matki Bożej Bruśnickiej. Ciężkowice to miejsce gdzie krzyżują się **liczne szlaki turystyczne piesze i rowerowe** wytyczone przez PTTK oraz turystyczne trasy samochodowe: szlak architektury drewnianej, szlak małopolskich miasteczek czy prowadzący z Tarnowa - szlak niepodległościowy. Podobnie jak pozostałe gminy leżące w dolinie rzeki Biała i wzdłuż linii kolejowej oferuje łatwy i szybki dojazd z rowerem pociągiem do Tarnowa czy Krakowa. Na zakończenie pobytu polecamy wizytę na **winnicy Manru** – nazwa miejsca nawiązuje do tytułu jedynej dzieła operowego jakie skomponował Paderewski.

Gmina Gromnik

Siedziba: Gromnik
www.gromnik.pl
Powierzchnia: 69,81 km²
Ludność: 8 746 (31.12.2023 r. –
Główny Urząd Statystyczny)
Odległość od Tarnowa: 28 km

Gmina Gromnik położona jest na Pogórzu Karpackim, w obrębie Pogorza Rożnowskiego i Pogorza Ciężkowickiego. **Gromnik** jest ważnym, regionalnym węzłem komunikacyjnym – znajduje się stacja kolejowa na linii kolejowej z Tarnowa do Krynicy oraz przecinają się dwie drogi wojewódzkie:

977 (Tarnów – Konieczna PL/SK) i 980 (Jurków – Biecz). W centrum Gromnika znajduje się **XIX-wieczny dwór z parkiem podworskim**. Do czasów II wojny światowej miał wielu właścicieli, m.in. rodzinę Dzwonkowskich, Olszewskich Szanieckich. Po wojnie pełnił różne funkcje, w tym szkoły, a obecnie

mieści urząd gminy. Przed parkiem znajduje się punkt informacji turystycznej. Warto tam zaglądnąć po inspiracje na wycieczki po enoTARNOWSKIE. Przy centrum znajduje się duży parking oraz zadaszona wiata gdzie można odpocząć. Obok kompleksu znajduje się duży **drewniany kościół p.w. św. Marcina** z osiemnastego wieku. Kolejne drewniane, gotyckie kościółki znajdziemy w **Brzozowej – p.w. św. Mikołaja Biskupa** z ok. 1497 r. oraz w **Siemiechowie – p.w. Matki Boskiej Gromnicznej** z przełomu XV i XVI w. Siemiechów to najważniejszy ośrodek turystyki

Duży drewniany kościół p.w. św. Marcina Biskupa w centrum Gromnika wyróżnia się spośród innych kościółków nietypową ośmioboczną wieżą bez charakterystycznej dla Małopolski przyłbicy. Wewnątrz natomiast w ołtarzu głównym znajdziemy obraz przedstawiający św. Marcina, który okrywa płaszczem żebraka.

Kalendarz wybranych wydarzeń:

Pogórzańskie Święto Wina, Miodu i Dziczyzny
– we wrześniu

Pożegnanie lata na Jurasówce
– w sierpniu

Święto Darów Lasu w Polichtach
– jesień

aktywnej w gminie. Na północnych stokach **Jurasówki** znajduje się jedyna na obszarze enoTARNOWSKIE stacja narciarska, która oferuje trzy trasy narciarskie, wyciągi, wypożyczalnię nart oraz szkołę narciarską. Ośrodek jest czynny również latem. Wówczas można korzystać z atrakcji wodnych, quadów, ścianki wspinaczkowej czy tyrolki. Na terenie ośrodka organizowane są imprezy, szkolenia oraz wydarzenia gastronomiczne, m.in. z lokalnym pstrągiem. Przez gminę Gromnik przechodzą szlaki piesze i rowerowe z Tarnowa w kierunku Jamnej, Czchowa czy Ciężkowic. Dużym ułatwieniem dla aktywnych turystów, zwłaszcza rowerowych są **połączenia kolejowe**, dzięki którym możemy z rowerem wrócić pociągiem do Tarnowa, Krakowa czy dowolnego miejsca w Polsce przesiadając się w którymś z wymienionych miast.

Gmina Tuchów

Siedziba: Tuchów
www.tuchow.pl
Powierzchnia: 99,9 km²
Ludność: 16 985 (31.12.2023 r. –
Główny Urząd Statystyczny)
Odległość od Tarnowa: 15 km

Gmina Tuchów położona jest w centralnej części powiatu tarnowskiego, w północnej części Pogorza Ciężkowickiego. Główną miejscowością gminy jest miasto **Tuchów**, liczący blisko 7 tysięcy mieszkańców. Jest jednym z najstarszych miast Małopolski, będący siedzibą

władz lokalnych oraz ważnym miejscem pielgrzymkowym, znanym z kultu Matki Boskiej Tuchowskiej. Malowniczo położone nad rzeką Białą, w najcieplejszym regionie Polski. Miasto jest także dynamicznie rozwijającym się ośrodkiem winiarstwa w regionie enoTARNOWSKIE.

Leży w Pogórzu Karpackim, w części Ciężkowicko-Rożnowskiej, z dogodnym położeniem, przy drodze wojewódzkiej nr 977 oraz linii kolejowej z Tarnowa do Krynicy. Najważniejszym zabytkiem Tuchowa jest **Bazylika Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny i św. Stanisława Biskupa i Męczennika z klasztorem redemptorystów** – największe sanktuarium maryjne diecezji tarnowskiej przyciągające pielgrzymów z całej Polski. Od 1893 roku opieką nad nim sprawują redemptoryści. Kościół powstał w XVII wieku w miejscu wcześniejszej, drewnianej świątyni, zbudowanej prawdopodobnie przez benedyktynów w XI wieku. W XVI wieku umieszczono w nim obraz Matki Bożej, co zapoczątkowało rozwój pielgrzymek. W centrum miasta znajduje się **kościół pw. św. Jakuba Starszego Apostoła** – murywany późnobarokowy kościół parafialny z końca osiemnastego wieku fundacji benedyktynów z opactwa w Tyńcu. Konsekrował go w 1797 roku opat tyński i późniejszy biskup tarnowski Florian Amand Janowski. Podobnie jak ościennie gminy – Tuchów stawia na **turystykę aktywną i enoturystykę**.

Kilka kilometrów na południe od szczytu Brzanki znajduje się jeden z najciekawszych obiektów w okolicy – szesnastowieczna latarnia lądowa na szlaku handlowym na Węgry. Od 1871 roku pełni funkcje religijne i turystyczne jako kapliczka słupowa z figurą Chrystusa Frasobliwego.

Kalendarz wybranych wydarzeń:

Moto Rock Festiwal Tuchów
– w czerwcu

Wielki Odpust Tuchowski
– w lipcu

**TUCHOVINIFEST –
Międzynarodowy Festiwal Wina**
– w sierpniu

**Festyn Grzybiarski w Jodłówce
Tuchowskiej**
– jesień

W samym mieście znajduje się jedna z najnowszych i najpopularniejszych atrakcji rekreacyjnych miasteczka – **ścieżka piesza „Skatka”**. Lokalne władze planują rozbudowę tego terenu o inne atrakcje m.in. wodny plac zabaw z plażą nad Białą, kompleks boisk, tyrolkę i tory dla rowerzystów. Przez miasteczko **przechodzą szlaki piesze i rowerowe PTTK z trzecim co do długości szlakiem w polskich Karpatach i piątym na terenie polskich gór – niebieskim z Tarnowa na Wielki Rogacz, szlak św. Jakuba czy szlak Frontu Wschodniego I Wojny Światowej. Zostały wytyczone lokalne trasy spacerowe w tym 25 km żółty wokół Tuchowa**. Popularnym wśród amatorów zbierania grzybów jest **Las Tuchowski** na granicy Tuchowa i Zalasowej. Na najwyższym szczycie Powiatu Tarnowskiego – **Brzance** znajduje się baczka oraz 23 metrowa wieża widokowa z której rozciąga się widok obejmujący: Pogórze Ciężkowickie, Pogórze Rożnowskie, Beski Niski oraz Tatry. Na platformie znajduje się panorama z opisem atrakcji turystycznych wraz z informacjami tekstowymi.

Gmina Ryglice

Siedziba: Ryglice
www.ryglice.pl
Powierzchnia: 116,81 km²
Ludność: 11 205 (31.12.2023 r. –
Główny Urząd Statystyczny)
Odległość od Tarnowa: 25 km

Gmina Ryglice rozciąga się w dolinach potoków Szwedka i Wolanka, gdzie znajdują się miejscowości takie jak Bistuszowa, Uniszowa, Joniny i Lubcza. Na łagodnych wzgórzach Pogórza Ciężkowickiego leżą Kowalowa, Wola Lubecka i Zalasowa. Południową granicę gminy wyznacza górskie Pasma Brzanka, a na północy krajobraz obniża się w kierunku Kotliny Sandomierskiej. Wznosząc się ponad dolinę Szwedki lub na górę Kokocz, można podziwiać panoramę Pogórza Karpackiego, Beskidów i Tatr. Południowa część gminy wchodzi w obręb Parku Krajobrazowego Pasma Brzanki. Stolicą gminy są Ryglice - niewielkie liczące blisko trzy tysiące mieszkańców miasteczko, które odzyskało prawa miejskie w 2001 roku, wcześniej je posiadając w okresie 1824-1934. Do najcenniejszych zabytków w miasteczku należą: **drewniany spichlerz podworski z XVIII w., drewniany wiatrak pogórzański z 1938 roku, zespół pałacowo-parkowy z XVIII w. oraz neogotycki kościół** wybudowany w okresie międzywojennym według projektu

architekta Jana Sas-Zubrzyckiego. Z ciekawostek warto odnotować, iż w 1656 roku w Ryglicach pobici zostali Szwedzi – na pamiątkę tego wydarzenia potok przepływający przez miasto nosi nazwę Szwedka a na Rynku znajduje się Pogórzańska Penelopa” czyli **pomnik „teściowej”** - fontanna z postaciami matki z dzieckiem oraz babci, symbolizującymi rodziny czekające na powrót bliskich z emigracji. W pobliskiej **Kowalowej** znajduje się zbudowany w drugiej połowie XVII w. w Ryglicach kościół pw. Niepokalanego Serca Najświętszej Maryi Panny. Budowla w 1946 roku została przeniesiona na obecne miejsce i prawie w całości odbudowana z nowego materiału. W **Lubczy** natomiast na uwagę zasługuje neogotycki kościół parafialny z końca dziewiętnastego wieku zaprojektowany przez

architektów: Teodora Talowskiego, Adolfa Juliusza Stafpa i Jana Sas-Zubrzyckiego, uwzględniając sugestie proboszcza ks. Józefa Lenartowicza, inspirowane bazyliką w Lourdes. Wnętrza zdobią malowidła z lat 1912-1913, wykonane przez Juliana Krzeczковского, które po konserwacji w ostatnich latach przywróciły dawną świetność. Gmina Ryglice stawia na turystykę. Lokalny samorząd wytyczył kilka tras rowerowych które uzupełniają szlaki PTTK. Jednym z najpiękniejszych miejsc na które z pewnością warto wejść lub wjechać rowerem jest **Góra Kokocz** (434 m.n.p.m). Z wierzchołka góry rozpościera się widok na wiele pasm górskich, m.in. Pasma Liwocza i Brzanki, a także Pogórze Dynowskie i Strzyżowskie, Beskid Niski i Sądecki,

Nazwa miejscowości Kowalowa pochodzi od kowala – istnieje legenda, która mówi, że przejeżdżający tamtędy w drodze na Węgry, bądź też w czasie polowania Kazimierz Wielki przybył do chłopskiej chaty, w której odbywało się wesele kowala. Podobno koń z zaprzęgu królewskiego zgubił podkowę i to było powodem jego wizyty u kowala. Ponoć Kazimierz Wielki, który przecież był „królem chłopów”, zatańczył z małżonką kowala i w ten sposób dał nazwę całej miejscowości.

Kalendarz wybranych wydarzeń:

- EnoMajówka na Kokoczu**
– w maju
- Letnie koncerty na winnicach**
– lato
- Święto Kowala w Kowalowej**
– w październiku
- Miodobranie w Woli Lubeckiej**
– w październiku

Gorce, Tatry, Pogórze Rożnowskie i Beskid Wyspowy. Dla turystów przygotowano wiele udogodnień, takich jak altana, ławki, tężnia solankowa czy platforma widokowa. W ciągu roku organizowane są liczne pikniki i plenerowe sesje ślubne, które przyciągają setki osób. To tu rozpoczyna się sezon imprez enoTARNOWSKIE – w maju Eno-Majówką gdyż po Pleśnej tu znajduje się najwięcej winnic w regionie. Aby ułatwić zwiedzanie Ryglice przygotowały **rowerowe audioprzewodniki** – cztery trasy a w okresie wiosenno – letnim z Tarnowa dojeżdża złoty enomeleks. W połowie drogi między Ryglicami a Tuchowem znajduje się **Bistuszowa** w której znajduje się zespół dworsko-parkowy. Dwór z drugiej połowie XVII w. i przebudowany pod koniec XVIII w., jest klasycystycznym budynkiem parterowym z kamienia i cegły. Park krajobrazowy o powierzchni około 4 ha założono w pierwszej połowie XIX w., z aleją lipową i szpalerem dębów. Dwór był wielokrotnie zmieniany przez właścicieli, a po reformie rolnej stał się szkołą i innymi instytucjami, stopniowo niszcząc. Od 2002 r. dwór został odrestaurowany przez nowych właścicieli.

Gmina Wierzchosławice

Siedziba: Wierzchosławice
www.wierzchoslawice.pl
Powierzchnia: 74,84 km²
Ludność: 10 525 (31.12.2023 r. –
Główny Urząd Statystyczny)
Odległość od Tarnowa: 10 km

Gmina Wierzchosławice to doskonałe miejsce na turystykę, zarówno weekendową, jak i sezonową. Jest popularna nie tylko wśród mieszkańców regionu ale także wśród turystów z całej Polski, którzy chętnie przyjeżdżają tutaj odpocząć. Gmina obfituje w tereny leśne, idealne do spacerów, wycieczek rowerowych, turystyki konnej oraz polowań. Można tu spotkać różnorodną zwierzynę, taką jak

sarny, lisy, borsuki czy bażanty. W lecie odwiedzają ją także turyści korzystający z kąpielisk i terenów wodnych. Na terenie gminy krzyżują się trasy rowerowe: **veloMetropolis** i **veloDunajec**, wytyczone są lokalne ścieżki i trasy spacerowe. Wierzchosławice znane są w kraju poprzez Wincentego Witosy - najwybitniejszego przywódcę polskiego ruchu ludowego, jednego z ojców polskiej niepodległości.

Na terenie gminy znajduje się **Muzeum Wincentego Witosy** – oddział Muzeum Ziemi Tarnowskiej, które zostało założone w 1971 roku z inicjatywy działaczy ludowych i rodziny Witosy. Każdego roku, w rocznicę śmierci (31 października 1945 r.) odbywają się uroczystości „Zaduszki Witosowe” gromadzące przy grobie Witosy rzesze ludzi z całego kraju w tym polityków. Ale gmina Wierzchosławice to przede wszystkim świetne miejsce do uprawiania wszelkich form **turystyki aktywnej: pieszej,**

Najwybitniejszym mieszkańcem gminy był Wincenty Witos. Dziś można zwiedzać zabudowania które należały do rodziny Witosów – obecnie oddział Muzeum Ziemi Tarnowskiej. Muzeum składa się z dwóch części: „Starej i Nowej Zagrody”. „Stara Zagroda” to rodzinny domu Witosy w Dwudniakach, zbudowany w 1814 roku, w którym Witos urodził się i spędził dzieciństwo. Dom stanowi przykład typowego budownictwa wiejskiego podtarnowskiej wsi. Zbudowany jest według panujących wówczas zasad. Dach jest dwuspadowy, kryty słomą, ściany wylepiane gliną. „Nowa Zagroda”, to gospodarstwo wybudowane w latach 1905-1913 na które składa się zespół pięciu drewnianych budynków, które zostały odrestaurowane w latach 1995-1997.

Kalendarz wybranych wydarzeń:

- Spacerki historyczne**
– wiosna, lato
- Sobótki nad Dunajcem**
– czerwca
- Święto Karpia**
– w sierpniu
- Zaduszki Witosowe**
– w październiku

rowerowej, nordic walking. Bardzo popularnym miejscem spacerów oraz wycieczek rowerowych jest Ścieżka Przyrodniczo – Leśna znajdująca się na terenach Lasów Radłowskich. Ścieżka liczy ok. 3 km długości, wiedzie przez las a pięknym otaczającej przyrody i leśnym spokojem sprawia, że nawet późną jesienią zapełniona jest zarówno spacerującymi jak i rowerzystami. W czasie spaceru można się zatrzymać i odpocząć w specjalnie przygotowanych do tego miejscach –przystankach – gdzie oprócz ławek znajdują się specjalne tablice informacyjne dotyczące zwierząt, owadów leśnych, ryb i ptaków związanych z ekosystemami wodnymi. Trasa ścieżki prowadzi również przez stawy Wierzchosławickie, w których hoduje się najsmaczniejszego w regionie Karpia Wierzchosławickiego. Co roku organizowana jest impreza **„Święto Karpia”** podczas której przeprowadzana są degustacje potraw z karpia. Ścieżka rozpoczyna się charakterystyczną drewnianą wiatą – bramą, która pokryta jest trzciniową strzechą. Tam też jest polana gdzie można rozpaść grilla lub ognisko.

Gmina Wietrzychowice

Siedziba: Wietrzychowice
www.wietrzychowice.pl
Powierzchnia: 48,58 km²
Ludność: 3 724 (31.12.2023 r. –
Główny Urząd Statystyczny)
Odległość od Tarnowa: 30 km

Gmina Wietrzychowice to jedna z najmniejszych gmin na enoTARNOWSKIE. Na terenie gminy Dunajec wpada do Wisły w miejscowości Nowopole tworząc malowniczy krajobraz. Cisza i spokój sprawiają, że warto je odwiedzić podczas wycieczki rowerowej szlakami **VeloDunajec i Wiślanej Trasy Rowerowej**. To niepowtarzalne miejsce zdobyło wyróżnienie w konkursie „Turystyczne Skarby Małopolski” w 2019 roku w kategorii „Unikatowa atrakcja turystyczna”, stając się jedną z najważniejszych atrakcji gminy. Z racji położenia,

ukształtowania terenu i infrastruktury, gmina ma bardzo dobre warunki do uprawiania turystyki aktywnej w tym rowerowej. Rowerem łatwo dojechać do różnych ciekawych miejsc: Wietrzychowic, Jadownik Mokrych, Sikorzyc czy Woli Rogowskiej. W samych Wietrzychowicach warto zobaczyć neogotycki z cegły i kamienia, **kościół p.w. Najświętszej Maryi Panny Wniebowziętej**, który wybudowany w latach 1917–1924 według projektu architekta Jana Sasa-Zubrzyckiego na miejscu wcześniejszego, drewnianego.

Obok kościoła ostała się drewniana dzwonnica na konstrukcji słupkowej pochodząca z końca XVIII wieku. W Sikorzycach znajduje się **rodzinny dom poety i prozaika - Tadeusza Nowaka** autora m.in. „A jak królem, a jak katem będziesz”, „Diabły”. „Psalmy”. Obecnie dom jest niezamieszkały. Kiedyś był miejscem spotkań „pod gruszą” przyjaciół i znajomych poety. W Woli Rogowskiej można zobaczyć **„Kamienne Schody”** a właściwie mur o szerokości 2,5 m - pozostałość po zaporze przeciwczołgowej zbudowanej przez wojska niemieckie w 1944 roku, stanowiące przedłużenie rowu przeciwczołgowego. Sam rów został zasypany zaś żelbetonowy mur pozostał do dnia dzisiejszego. Największą miejscowość w gminie są Jadowniki Mokre, w których 28 sierpnia 1938 roku urodził się Józef Kowalczyk - nuncjusz apostolski w Polsce w latach 1989–2010, arcybiskup metropolita gnieźnieński i prymas

Na skraju miejscowości Jadowniki Mokre znajduje się ranczo „Dębowe Domy” - miejsce wypoczynku: dom rodzinny Arcybiskupa Józefa Kowalczyka (nuncjusz apostolski w Polsce w latach 1989–2010, arcybiskup metropolita gnieźnieński i prymas Polski w latach 2010–2014, od 2014 roku arcybiskup senior archidiecezji gnieźnieńskiej), altanka z miejscami siedzącymi oraz z wyodrębnionym terenem na grilla, budynek z salą kominkową i aneksem kuchennym. Ranczo położone jest w malowniczym krajobrazie jadownickiej ziemi nazywanej „małą ojczyzną”.

Kalendarz wybranych wydarzeń:

Memoriał pułkownika Władysława Kabata
– w czerwcu

Święto Fasoli „Piękny Jaś”
– w sierpniu

Powiatowy Konkurs Recytatorski Poezji Tadeusza Nowaka
– w grudniu

Polski w latach 2010–2014, od 2014 arcybiskup senior archidiecezji gnieźnieńskiej. Dzięki jego inicjatywie powstał w Jadownikach Ośrodek Opiekuńczo-Rehabilitacyjny dla Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej, w którym posługują Albertynki. Ośrodek jest prowadzony przez Caritas Diecezji Tarnowskiej. Obok ośrodka znajduje się ogród hortiterapii. To miejsce wspomagające leczenie osób chorych za pomocą ogrodu. Cały teren podzielony jest na strefy: wzroku, dotyku i węchu. Znajdują się tu m. in. ścieżka sensoryczna, suchy strumień, sadzawka kaskadowa oraz punkt widokowy. **Ogród hortiterapii** został doceniony w konkursie „Turystyczne Skarby Małopolski 2020” w kategorii „Unikatowa atrakcja turystyczna” otrzymując wyróżnienie. Ogród jest dostosowany dla osób z niepełnosprawnościami.

Gmina Wojnicz

Siedziba: Wojnicz
www.wojnicz.pl
Powierzchnia: 78,55 km²
Ludność: 13 071 (31.12.2023 r. –
Główny Urząd Statystyczny)
Odległość od Tarnowa: 12 km

Wojnicz, położony na skrzyżowaniu
ważnych tras turystycznych
Małopolski (Kraków-Tarnów oraz

Dąbrowa Tarnowska-Nowy Sącz),
stanowi popularny punkt etapowy
dla wycieczek. Gmina oferuje

różnorodne krajobrazy: od lasów
w Biadolinach Radłowskich na
północy po wzgórza Pogórza
Wiśnickiego na południu. Wojnicz
to jedno z najstarszych miast
w południowo - wschodniej Polsce.
Zanim otrzymał prawa miejskie był
od XII w. grodem kasztelańskim.
Układ urbanistyczny miasteczka
przetrwiał w zasadzie
w niezmienionym kształcie do
czasów współczesnych i jest wpisany
do rejestru zabytków. Do jego
cennych elementów zalicza się:
drewniany kościółek

**p.w. św. Leonarda z XV w., kolegiata
św. Wawrzyńca, pałac z 1876 roku
fundacji rodziny Dąbskich**,
neogotycki typu angielskiego oraz
wały kasztelańskie – fortyfikacje
ziemne z XI wieku nad dawnym
korytem Dunajca. Dzięki swojemu
położeniu już w przeszłości był
świadcem ważnych historycznych
wydarzeń. W roku 1239 odbywał
się zjazd możnowładztwa
małopolskiego z okazji **powitania
Kingi**, córki króla węgierskiego,

*Na przedmieściach Wojnicza
znajduje się wąwóz w którym
3 października 1655 r.
rozegrała się bitwa pomiędzy
wojskami polskimi Stanisława
Lanckorońskiego a wojskami
szwedzkimi dowodzonymi przez
króla Karola Gustawa. Polskie
wojska osłaniały króla Jana
Kazimierza, który uciekał przed
armią szwedzką z Krakowa przez
Wojnicz w kierunku Nowego
Sącza. Ostatecznie Szwedzi
pokonali polskie wojsko
a następnie zajęli Tarnów. Od tego
wydarzenia miejsce nazwane jest
„Wąwozem Szwedzkim”.*

Kalendarz wybranych wydarzeń:

Wojnickie kolędowanie
– w styczniu

Kino plenerowe
– lato

Dni Wikliny
– w lipcu

**Festiwal Pieśni i Tańca Kół
Gospodyń Wiejskich**
– w sierpniu

późniejszej żony Bolesława
Wstydliwego. prawdopodobnie
wtedy Wojnicz otrzymał prawa
miejskie. Zaś **królowa Jadwiga**,
późniejsza święta odwiedziła
Wojnicz 13 listopada 1394 roku.
Być może powodem odwiedzin był
fakt iż wielu duchownych w Krakowie
wywodziło się z Wojnicza, jak np.
spowiednik królowej – Piotr z Wojnicza.
Na południe od Wojnicza, w Wielkie
Wsi znajduje się **„Panieńska Góra”**
- najdalej na wschód wysunięte
wzniesienie Pogórza Wiśnickiego.
Z tym miejscem związana jest
legenda z drugiej połowy XI wieku.
Król Bolesław Śmiały wysłał swoich
rycerzy na wyprawę do Kijowa,
gdzie niektórzy z nich odkryli
zdradę swoich żon. W tajemnicy
opuścili oni oddział, by ukarać swoje
małżonki. Król skazał ich na śmierć,
a zdradzone żony i ich kochankowie
schronili się na trudno dostępnej
górze, gdzie stoczyli walkę o życie.
Zostali jednak pokonani przez
żołnierzy Bolesława. Wzgórze, na
którym toczyła się walka, nazwano
Panieńską Górą. Do tych wszystkich
miejsc można dostać się pieszo
czy rowerem licznymi trasami
turystycznymi w tym **veloDunajec**.

Powiat Brzeski

Siedziba: Brzesko
www.powiatbrzeski.pl
Powierzchnia: 590 km²
Ludność: 91 670 (31.12.2023 r. –
Główny Urząd Statystyczny)
Odległość z Tarnowa do Brzeska: 30 km

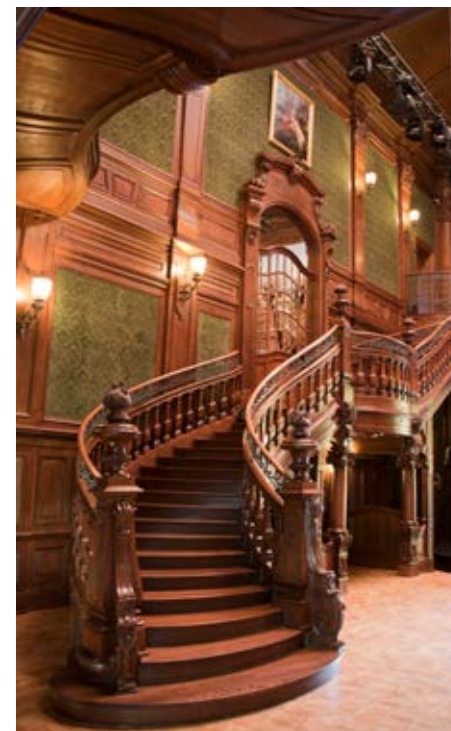
Powiat Brzeski, jeden z najmniejszych w województwie małopolskim, znajduje się w jego wschodniej części. Obszar

ma wyraźny układ południkowy i obejmuje dwie różne krainy geograficzne: Kotlinę Sandomierską oraz Pogórze Wiśnickie.

Region ten charakteryzuje się dużą różnorodnością krajobrazową i kulturową – od równinnych terenów na północy w dolinach Wisły i Raby, po górzyste wyżyny na południu, wzdłuż Dunajca i na szczytach Szpilówki. Powiat Brzeski składa się z siedmiu gmin.

Powiat Brzeski prowadzi całoroczne Szkolne Schronisko Młodzieżowe. W swojej siedzibie przy ulicy Piastowskiej 2b, 32-800 Brzesko dysponuje 112 tanimi miejscami noclegowymi w pokojach czteroosobowych z łazienkami. Ośrodek prowadzi punkt informacji turystycznej.

Gmina Brzesko

Siedziba: Brzesko
www.brzesko.pl
Powierzchnia: 102,57 km²
Ludność: 35 479 (31.12.2023 r. –
Główny Urząd Statystyczny)
Odległość od Tarnowa: 30 km

Gmina miejsko – wiejska Brzesko jest największą gminą w powiecie brzeskim. Obejmuje swoim zasięgiem nie tylko miasto Brzesko ale osiem okolicznych miejscowości. Najbardziej rozpoznawalnym miejscem jest Okocim – część miasta gdzie znajduje się browar, pałac i park. **Browar w Okocimiu**, założony w 1845 roku przez Jana Ewangelistę Goetza, to jedno z najciekawszych miejsc przemysłowych w Małopolsce. Z czasem stał się jednym z największych browarów monarchii austro-węgierskiej a później Europy. Dziś jest częścią międzynarodowego koncernu. Obok browaru, w parku,

znajduje się **pałac Goetzów**, wzniesiony w 1898 roku w stylu neobarokowym i neorokokowym przez Jana Albina Goetza Okocimskiego - przemysłowca i twórcy potęgi browaru. Obecnie rezydencja jest prywatnym obiektem, który można wynająć na imprezy okolicznościowe. We wnętrzach często kręcone są filmy zarówno polskiej: „Pod mocnym, aniołem” (2014) „Kler” (2018) czy nowa wersja „Akademii Pana Kleksa” (2023) jak i bollywoodzkiej produkcji: „Bose: Dead/Alive” (2017) czy „Fitoor” (2016). Do dziś zachowały się marmurowe kominki,

oryginalne piece i przepiękna klatka schodowa wzorowana na schodach w Kasynie Szlacheckim we Lwowie. W pobliżu browaru znajdują się także budynki osiedla robotniczego i **teatru letniego**. Teatr z 1902 r., zaadoptowany

na restaurację, zaprojektowano w stylu zakopiańskim. Z tego samego okresu pochodzą domy robotnicze przy ul. Browarnej i Robotniczej, choć te ostatnie zostały znacznie przekształcone. W okresie I wojny światowej obok zabudowań parku i browaru w Okocimiu funkcjonowało **lotnisko**, które było jednym z pierwszych na świecie, wykorzystywanych przez pocztową linię lotniczą. Powstało w 1915 roku, a jego głównym celem było wsparcie działań wojennych. Samoloty stacjonujące w Brzesku wykonały wiele misji bojowych, w tym dostarczanie przesyłek i utrzymywanie łączności z Twierdzą Przemysł. Kilka kilometrów od Brzeska, w Szczepanowie około 1035 – 1040 roku urodził się św. Stanisław Biskup i Męczennik. Najcenniejszym zabytkiem miejscowości jest **Bazylika św. Marii Magdaleny i św. Stanisława**.

Lotnisko z okresu I wojny światowej było także miejscem jednej z pierwszych akcji marketingowych z użyciem samolotu. Podczas urządzonych przez Rosjan uroczystości z okazji zdobycia w marcu 1915 roku Przemysła, samolot wykonał najprawdopodobniej pierwszą znaną akcję propagandową i rzucił w Tarnowie ulotki reklamowe z napisem „pijcie piwo okocimskie”.

Kalendarz wybranych wydarzeń:

Brzesko Okocim Festiwal
– w czerwcu

Brzesko na rowerze – rajd rowerowy
– we wrześniu

Potańcówka na Bocheńcu
– we wrześniu

Dzisiejsza świątynia składa się z dwóch połączonych kościołów: gotyckiego z 1470 roku wybudowanego z inicjatywy ówczesnego proboszcza, słynnego Jana Długosza, który był również kanonikiem krakowskim oraz neogotyckiego z lat 1911-1914 wzniesionego według projektu architekta Jana Sas-Zubrzyckiego. Panoramę gminy najlepiej oglądać z wieży widokowej na **Bocheńcu** (394 m n.p.m.). nieopodal wieży, na terenie dawnego podgrodzia znajduje się kościółek p.w. św. Anny, który został wzniesiony prawdopodobnie przed 1594 rokiem, jako fundacja G. Lubowieckiego, sędziego krakowskiego. Przez Brzesko **przebiegają szlaki piesze i rowerowe** w tym veloMetropolis, enoVelo czy ceramiczny szlak rowerowy.

Gmina Iwkowa

Siedziba: Iwkowa
www.iwkowa.pl
Powierzchnia: 47,19 km²
Ludność: 6 623 (31.12.2023 r. –
Główny Urząd Statystyczny)
Odległość od Tarnowa: 45 km

Gmina Iwkowa położona jest w południowej części powiatu brzeskiego, na krańcach Pogórza Karpackiego. Warunki glebowe i klimatyczne gminy sprzyjają uprawie drzew owocowych, a tradycje sadownicze w regionie sięgają XVI wieku. W Iwkowej działają suszarnie, gdzie wędzi się śliwki, jabłka i gruszki, znane jako **susorki iwkowskie**. Produkty te są wykorzystywane m.in. do wigilijnego kompotu i jako farsz do pierogów. Iwkowa jest również siedzibą stowarzyszenia „Na Śliwkowym Szlaku,” które zajmuje się promowaniem lokalnej kultury i tradycji. W połowie września odbywa się coroczne Święto Suszonej Śliwki. Iwkowa to również piękny, drewniany kościółek **p.w. Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny** z roku 1518 roku. Świątynia w stylu gotyckim zbudowana jest z drewnianych bali, a wewnątrz zdobi polichromia figuralna z 1629 roku. Ołtarz główny pochodzi z 1688 roku, a w jego zwieńczeniu znajduje się obraz Wniebowzięcia NMP. Kościółek, otoczony cmentarzem, przeszedł ostatnio konserwację. Zwiedzanie

możliwe od maja do września, w innych terminach po wcześniejszym kontakcie z przewodnikiem. W wakacje Tarnowska Organizacja Turystyczna organizuje bezpłatne zwiedzanie kościółka i miejscowości. Największą atrakcją turystyczną jest wysoka na 32 metry wieża widokowa na wzniesieniu **Szpilówka** (516 m n.p.m.) z tarasu widokowego rozpościera się cała panorama Pogórza a nawet widoczny jest Kraków. W Wojakowej warto odwiedzić **kamienny, gotycki kościół z 1363 roku** do którego w XVIII wieku dodano drewnianą wieżę. Pod koniec siedemnastego wieku kościoła używali Arianie. W latach 1930-31 rozebrano główny korpus, zachowując jedynie prezbiterium, które zostało dobudowane w 1932 roku. XVI-wieczne prezbiterium zostało wpisane do rejestru zabytków. Zachowały się w nim gotycka kamienna chrzcielnica, barokowy

Susorki iwkowskie to produkt wpisany na listę produktów tradycyjnych w dniu 26 sierpnia 2013 roku w kategorii Warzywa i owoce. Susorki iwkowskie to suszone owoce, w tym: gruszki i śliwki w całości, jabłka ususzone w plastrach. Tradycje sadownicze na terenie gminy Iwkowa sięgają XVI wieku. Również tradycja suszenia owoców jest głęboko zakorzeniona w świadomości mieszkańców i przekazywana jest z pokolenia na pokolenie. Pierwotnie najczęściej suszono śliwy, z czasem zaczęto suszyć też jabłka i gruszki.

Kalendarz wybranych wydarzeń:

Folk&latino Festiwal i Powitanie Lata

– w czerwcu

Spacerki po Iwkowej i na Szpilówkę

– lato

Święto Suszonej Śliwki i Parada Traktowów

– we wrześniu

Powiatowy Konkurs Pieśni Patriotycznej i Poezji Śpiewanej „Młodzi dla Niepodległej”

– w listopadzie

ołtarz główny oraz dzwon odlany w 1687 roku, znajdujący się w wolno stojącej dzwonnicy. Inne ciekawe miejsce to miejscowość Kąty, gdzie znajduje się **dwór wzniesiony w 1900 roku** przez Jana Sławika herbu Prus II ówczesnego właściciela tutejszego majątku. Przy dworze znajduje się **taweczka wzniesiona ku pamięci Jana Karskiego** – emisariusza Polskiego Państwa Podziemnego, który ukrywał się w tej miejscowości przez kilka miesięcy. Iwkowa to gmina, która jest przyjazna turystom aktywnym – przez gminę przebiegają liczne szlaki turystyczne PTTK w tym Karpacki Szlak Rowerowy a ponadto wytyczono lokalne trasy: szlak Powstańców, szlak Świętego Urbana, szlak Suszonej Śliwki i kilka szlaków spacerowych. Na terenie gminy znajduje się jedna z aktywnych winnic na enoTARNOWSKIE oferująca nie tylko zwiedzanie, degustacje ale również atrakcje dla dzieci.

Gmina Czchów

Siedziba: Czchów
 www.czchow.pl
 Powierzchnia: 66,47 km²
 Ludność: 9 721 (31.12.2023 r. –
 Główny Urząd Statystyczny)
 Odległość od Tarnowa: 35 km

Czchów, z ponad 800-letnią historią, jest bardzo ważnym ośrodkiem turystycznym w powiecie brzeskim. Bogata oferta turystyczna oraz zróżnicowana baza noclegowa sprawiają, że Czchów jest idealnym miejscem zarówno na krótki wypad, jak i dłuższy wypoczynek. Na terenie gminy znajdują się dwa interesujące zamki leżące w dolinie Dunajca: **Tropsztyn w Wytrzysszcze**

oraz w Czchowie. Tropsztyn nad Jeziorem Czchowskim, zbudowano w XIII-XIV wieku, w siedemnastym wieku popadł w ruinę i dopiero na pod koniec dwudziestego wieku został odrestaurowany. Znany jest z legendy o skarbie Inków, który rzekomo został ukryty w jego podziemiach. Zamek w Czchowie natomiast powstał na przełomie XIII i XIV wieku jako strażnica na

szlaku handlowym na Węgry. Początkowo była to romańska wieża, a w XIV wieku dobudowano mury i budynek mieszkalny, tworząc zamek. Był miejscem odwiedzin królów, m.in. Władysława Jagiełły w 1410 roku tuż przed bitwą pod Grunwaldem. Z czasem popadł w ruinę i dopiero na przełomie XX i XXI wieku rozpoczęto prace konserwatorskie. Obecnie jest tam punkt widokowy, wystawa archeologiczna i zrekonstruowane elementy zamku. W wakacje warto wziąć udział w festiwalu „**Baszta Jazz Festival**”. W centrum Czchowa na uwagę zasługuje **kościół parafialny Narodzenia Najświętszej Maryi Panny** z 1346 roku. Pierwsza świątynia z XII wieku była romańska, a z jej pozostałości wykorzystano kamienie do budowy obecnego gotyckiego kościoła. W prezbiterium znajduje się gotycka chrzcielnica z 1506 roku i renesansowe nagrobki Kaspra i Magdaleny Wielogłowskich z XVI wieku. Gotycka jest polichromia ścienna z lat 1368-1380. W wakacje Tarnowska Organizacja Turystyczna organizuje bezpłatny spacer po Czchowie. W miejscowości Jurków,

Kalendarz wybranych wydarzeń:

„**Baszta Jazz Festival**”
 – w lipcu

Dni Czchowa
 – lato

Spacerki po Czchowie
 – lato

obok ronda gdzie spotykają się drogi: krajowa nr 75 i wojewódzka 980 znajduje się drewniany, jednonawowy o konstrukcji zrębowej **kościółek p.w. Przemienienia Pańskiego z roku 1586 roku**, przebudowano w XVIII wieku. Wnętrze ma barokowe wyposażenie z przełomu XVII i XVIII wieku. W ołtarzu głównym znajdują się cenne obrazy: renesansowy wizerunek Chrystusa niosącego krzyż oraz skrzydła gotyckiego tryptyku z XV wieku, przedstawiające świętych Katarzynę i Stanisława oraz sceny z Chrystusem Bolesnym i Matką Bożą Bolesną. Klęczące postacie to fundatorzy tryptyku: duchowny oraz rycerz herbu Gryf. Jurków znany jest również z kąpieliska „Chorwacja” oraz startu spływu kajakowego do Zakliczyna i Zgłobic. Przez gminę przechodzi najpiękniejszy szlak rowerowy **veloDunajec** oraz zielony, pieszy szlak turystyczny z Tarnowa do Rajbrotu a miejscowości w gminie połączone są **lokalnymi szlakami pieszymi i rowerowymi**. Ciekawym doświadczeniem będzie przeprawa na drugi brzeg Dunajca jednym z dwóch promów (Piaski Drużków oraz Wytrzysszcza) bądź koroną zapory Jeziora Czchowskiego.

Jeziro Czchowskie to zbiornik wyrównawczy dla Jeziora Rożnowskiego wybudowany w latach 1938 – 1948. Całkowita powierzchnia zbiornika wynosi 346 ha, maksymalna głębokość dochodzi do 9,5 metra a pojemność całkowita wynosi ok. 12 mln m³. Linia brzegowa jest słabo rozwinięta, brzegi ma strome i zalesione. Zapora w Czchowie to betonowa przegroda o wysokości 16 metrów i długości 750 metrów.

Gmina Gnojnik

Siedziba: Gnojnik
www.gnojnik.pl
Powierzchnia: 54,89 km²
Ludność: 8 113 (31.12.2023 r. –
Główny Urząd Statystyczny)
Odległość od Tarnowa: 40 km

Historia gminy Gnojnik sięga początków XIII wieku, kiedy to pierwsze wzmianki o miejscowościach takich jak Gnojnik, Gosprzydowa i Lewniowa pojawiły się w dokumentach Wincentego Kadłubka z 1215 roku. Uszew i Biesiadki zyskały historyczne

znaczenie w drugiej połowie XIII wieku, a wsie Zawada Uszewska i Żerków powstały przed rokiem 1350. W średniowieczu Gnojnik, Gosprzydowa i Lewniowa były wsiami rycerskimi, a pozostałe miejscowości należały do dóbr biskupów krakowskich. Ważnymi

wydarzeniami w historii gminy były „potop” szwedzki, najazd wojsk siedmiogrodzko-kozackich w 1657 roku, rabacja galicyjska w 1846 roku oraz wydarzenia I i II wojny światowej. Gmina leży wzdłuż drogi krajowej nr 75 z Brzeska do Nowego Sącza. Dziś Gnojnik jest znany z organizowanego corocznie w ostatni weekend lutego „Międzynarodowego Turnieju Szachowego o Czarnego Konia”, zaś w lipcu organizowane jest święto gminy. Do najcenniejszych zabytków gminy należą budowle drewniane: **kościół p.w. św. Mateusza w Biesiadkach i p.w. św. Urszuli w Gosprzydowej** oraz stare wiejskie chałupy i budynki gospodarcze, szczególnie w Biesiadkach. Do najcenniejszych murowanych zabytków zalicza się **kościół**

Jedną z najstarszych i największych wsi w gminie jest Uszew. W XIV wieku Uszew przeszła na własność biskupa krakowskiego. Wtedy też w dokumentach widnieje jako miasto, co świadczy o wysokim stopniu jej rozwoju gospodarczego. Rozwojowi wsi sprzyjał fakt, że przez jej teren przebiegały dwa ważne średniowieczne szlaki handlowe - pierwszy prowadzący z Krakowa aż na Ruś Czerwoną oraz drugi - z Uścia Solnego przez Stary Sącz na Węgry. Od rozbiorów aż do roku 1969 Uszew była siedzibą władz gminnych. W roku 1969 przestaje być siedzibą gminy na rzecz Gnojnika, którego walorem jest centralne położenie w stosunku do pozostałych wiosek.

Kalendarz wybranych wydarzeń:

Międzynarodowy Turniej Szachowy o Czarnego Konia
– w lutym

Bieg Patriotyczny „Ku Wolności” w Uszwi
– w lipcu

Dni Gminy Gnojnik
– w lipcu

p.w. św. Marcina w Gnojniku (obronny z XIV w. który w latach 1594 – 1616 został zajęty przez arian i pełnił m.in. funkcję spichlerza zbożowego), p.w. św. Floriana w Uszwi oraz kaplice w Lewniowie i Żerkowie. Przez gminę przebiega czerwony, pieszy szlak PTTK „wokół Brzeska”. Ukształtowanie terenu, punkty widokowe oraz tereny leśne sprzyjają spacerom. W przysiółku Lipka w Biesiadkach, można oglądać z jednej strony Las Okocimski a z drugiej panoramę Beskidu Wyspowego i Tatry. Uszew natomiast zaprasza na grzybobranie.

Gmina Szczurowa

Siedziba: Szczurowa
www.szczurowa.pl
Powierzchnia: 134,64 km²
Ludność: 9 124 (31.12.2023 r. –
Główny Urząd Statystyczny)
Odległość od Tarnowa: 36 km

Gmina Szczurowa położona jest w malowniczym zakolu Wisły i Raby. W północnej części powiatu Brzeskiego oraz północno-wschodniej części województwa małopolskiego. To idealne miejsce

dla turystów. Na rowerzystów czekają liczne ścieżki i trasy rowerowe, w tym **enoVelo, VeloRaba i Wiślana Trasa Rowerowa**. Na rowerzystów czekają miejsca postojowe oraz Miejsca Obsługi

Rowerzystów (MOR). Na nadwiślańskim terenie gminy znajduje się wiele zabytkowych obiektów i pomników historii. Do najcenniejszych należy „**nadwiślańskie Soplicowo**” czyli dziewiętnastowieczny klasycystyczny dwór w Dołędze. To miejsce zapisało się w historii Polski. Rabacja chłopska, powstanie styczniowe, młodopolski rozkwit artystyczny, akcje II i III Most, tajemnicza misja Retingera - wszystkie te wydarzenia zapisały się w historii dworu. Dziś wraz z parkiem, spichlerzem i drewnianą chatą wiejską można go zwiedzać gdyż jest to oddział Muzeum Ziemi Tarnowskiej. Na terenie posesji znajduje się MOR. W Szczurowej na uwagę zasługuje **kościół parafialny pw. św. Bartłomieja Apostoła** z 1893 roku, projektu Jana Sas-Zubrzyckiego oraz Zespół dworski, nazywany też pałacem Kępińskich – XIX wieczny eklektyczny pałac o cechach neogotyckich, wzniesiony w latach 1854-1860 jako siedziba właścicieli – Anastazji i Jana Kępińskich. W Strzelcach Wielkich warto zobaczyć **dwór szlachecki z XIX w.**, obecnie siedziba Koła Łowieckiego „Nadwiślan”, należący wówczas do znanego polskiego rodu

W miejscowości Wrzępia zidentyfikowano kilka lat temu największe znane w Polsce centrum produkcji garncarskiej, oraz jednocześnie jedno z największych, obok znanego z miejscowości Mediešu Aurit w południowo-zachodniej Rumunii, stanowisk produkcyjnych okresu rzymskiego na obszarze europejskiego Barbaricum.

Kalendarz wybranych wydarzeń:

„**Krakowski Wianek**” – Przegląd Zespołów Regionalnych
– w maju

Strażmagedon
– w czerwcu

Piknik Lotniczy
– w lipcu

„**Muzyka w Dworze**” - koncerty w Dołędze
– cały rok

Ossolińskich. Dwór otoczony jest zabytkowym parkiem, który w 2019 roku przeszedł rewitalizację.

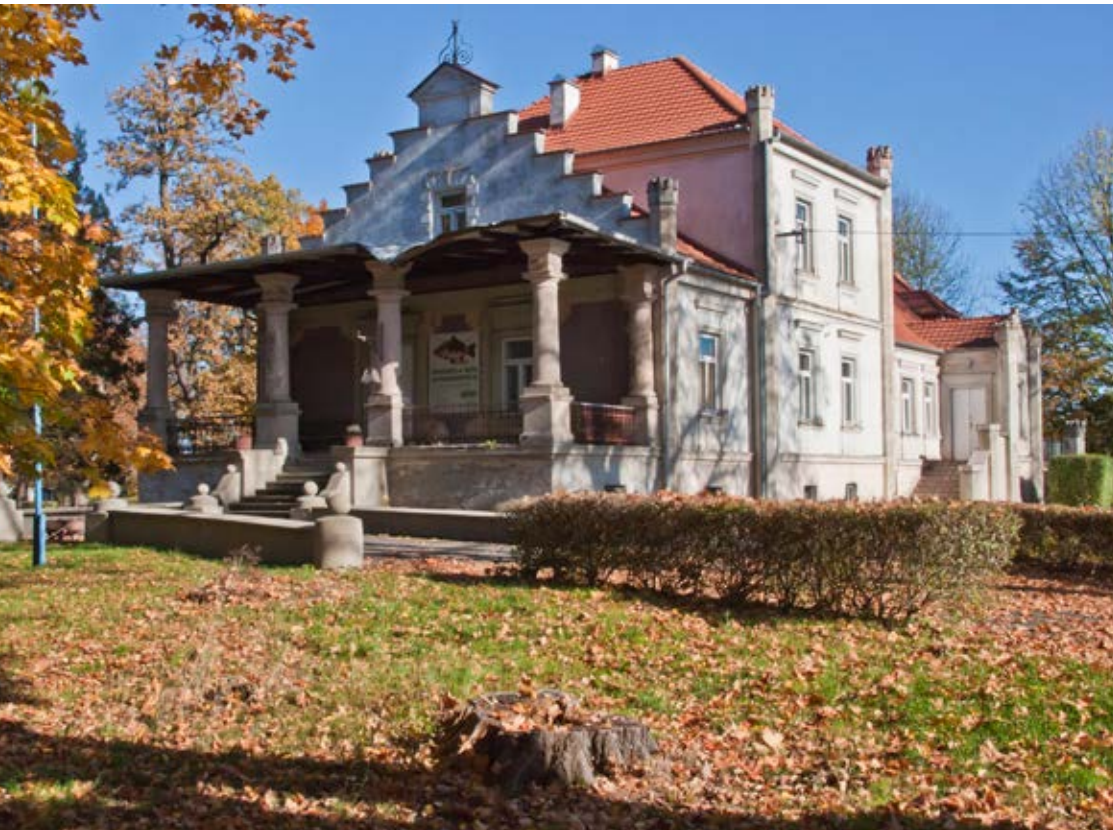

Gmina Borzęcin

Siedziba: Borzęcin
www.borzecin.pl
Powierzchnia: 102,73 km²
Ludność: 8 108 (31.12.2023 r. –
Główny Urząd Statystyczny)
Odległość od Tarnowa: 30 km

Wiejska gmina Borzęcin, leżąca na skraju dużego kompleksu leśnego „**Lasy Radłowskie**” posiada wysokie

walory, zarówno krajobrazowe, jak i kulturowe. Atrakcją gminy poza lasami są łąki i łąki pożywirowe.

Dużym zainteresowaniem cieszą się imprezy z **Borzęckiem Świętem Grzyba** na czele. Teren gminy doskonale nadają się do uprawiania turystyki rowerowej. Do wszystkich miejscowości gminy prowadzą szlaki i ścieżki rowerowe. Idealne miejsce na rodzinne weekendowe wypady. Przez gminę biegnie **veloMetropolis, enoVelo, kilka oznakowanych szlaków rowerowych PTTK** a samą gminę można objechać dwoma wyznaczonymi przez lokalny samorząd trasami: historyczną (20 km) oraz krajoznawczo-przyrodniczą (25 km), które swój początek i koniec mają w Borzęcinie obok szkoły. Na terenie gminy znajduje się kilkanaście miejsc odpoczynku dla rowerzystów: MOR-ów. Najważniejszymi zabytkami na tym terenie są **kościół w Borzęcinie i Bielczy**, których łączy znany galicyjski architekt Jan Sas – Zubrzycki. Świątynia w Borzęcinie, pierwotnie z XVII wieku, została gruntownie przekształcona i rozbudowana w drugiej dekadzie dwudziestego wieku. W 1922 roku dobudowano do kościoła, widoczną z daleka 60 metrową wieżę. W Bielczy w latach 1906 – 1907 wybudowano w stylu nadwiślańskim, kościół Matki Bożej Anielskiej. Sąsiadujący

W Przyborowie w roku 1871 urodził się Jan Bezard – żołnierz armii austro-węgierskiej oraz Wojska Polskiego, twórca przyrządu znanego jako „Busola Bezarda”. Jego patent konstrukcyjny okazał się tak dobry, że zastąpił go dopiero GPS. Była to najdłużej produkowana w Europie busola.

Kalendarz wybranych wydarzeń:

Dni Gminy Borzęcin

– w lipcu

Borzęckie Święto Grzyba

– w sierpniu

Święto Ryby w Przyborowie

– w sierpniu

z Borzęcinem od południowego - zachodu Przyborów to dawna wieś królewska o czternastowiecznej metryce. Miejscowość słynie, podobnie jak Wierzchosławice, z **hodowli karpia**. Znajduje się kilka łąk.

Gmina Dębno

Siedziba: Wola Dębińska
www.gminadebno.pl
Powierzchnia: 81,51 km²
Ludność: 14 502 (31.12.2023 r. –
Główny Urząd Statystyczny)
Odległość od Tarnowa: 20 km

Gmina Dębno znajduje się pomiędzy Brzeskiem a Tarnowem około 50 km od Krakowa. Droga krajowa nr 94, przecinająca gminę, jest historycznym traktem łączącym Kraków z Rusią, a także częścią dawnego Traktu Cesarskiego zbudowanego pod koniec XVIII wieku łączącego Lwów (stolica utworzonego po pierwszym rozbiore Polski w 1772 roku Królestwa Galicji i Lodomerii czyli Galicji) z Wiedniem (ówczesna stolica monarchii austro-węgierskiej). Celem wycieczek rzesz turystów z kraju i zagranicą jest **zamek w Dębnie**. To późnogotycka

rezydencja z XV wieku, zbudowana w latach 1470–1480 na polecenie kanclerza wielkiego koronnego Jakuba Dębińskiego. Jest jednym z najlepiej zachowanych przykładów świeckiej architektury obronnej z tego okresu w Polsce. Zamek ma czworoboczny układ z wewnętrznym dziedzińcem, otoczony murami z basztami w narożach, co wskazuje na jego pierwotną funkcję obronną. Posiada znakomicie zachowany zespół elementów kamieniarskiego wystroju architektonicznego (portale, obramienia okien, wystrój wykuszy). Dziś zamek pełni funkcję muzeum (oddział Muzeum Ziemi

Tarnowskiej), organizując liczne wystawy i wydarzenia kulturalne, przyciągając miłośników historii i architektury. Sztandarową imprezą jest coroczny, organizowany we wrześniu **Międzynarodowy Turniej Rycerski „O złoty warkocz Tarłówny”** ściągający średnio blisko 20 tysięcy ludzi. To jedna z największych imprez plenerowych w kraju. Obok zamku znajduje się **kościół pw. św. Małgorzaty** wybudowany w latach 1470–1504 z fundacji kasztelana Jakuba z Dębna a na cmentarzu parafialnym **Kaplica Jastrzębskich** z 1906 roku wzniesiona według projektu Została wzniesiona w stylu neogotyckim według projektu architekta Jana Sas-Zburzyckiego. Miejsce licznych pielgrzymek jest natomiast Porąbka Uszevska w której znajduje się **Grota Matki Bożej z Lourdes**, zbudowana w latach 1900–1904. Grota jest repliką słynnego miejsca kultu we Francji. Położona na wzniesieniu, jest miejscem odprawiania nabożeństw maryjnych i innych uroczystości religijnych. Osobliwością przyrodniczą jest **najstarsza topola osika w Polsce**, która rośnie na terenie wsi Jastew. Ponad 160-letnie drzewo o obwodzie pnia 497 cm jest najstarszym i najgrubszym okazem tego gatunku w Polsce oraz prawdopodobnie także na świecie. Innym ciekawym miejscem w gminie

W Dębnie, kilkaset metrów od zamku na niewielkim pagórku znajduje się prawdopodobnie najstarsza, kamienna figura św. Kingi w Polsce. Została ufundowana przez Annę Tarłówną w 1725 roku.

Kalendarz wybranych wydarzeń:

Święto Łopotki w Łoniowiej
– w czerwcu

Koncerty na zamku w Dębnie
– cały rok

Noc Muzeów na zamku w Dębnie
– w maju

Międzynarodowy Turniej Rycerski „O złoty warkocz Tarłówny”
– we wrześniu

Dębno jest miejscowość Łysa Góra, w której działała przez 45 lat (1947-1992) **Spółdzielnia Pracy Przemysłu Ludowego i Artystycznego „Kamionka”**. Słynną na całą Polskę produkowaną tutaj ceramikę artystyczną można znaleźć m.in. w Warszawie, Krakowie, Krynicy Zdroju a najczęściej w regionie tarnowskim. W 2015 roku Tarnowska Organizacja Turystyczna wytyczyła **„ceramiczny” szlak rowerowy z Tarnowa** przez Łysą Górę do Nowego Wiśnicza. Na trasie 40 obiektów w 10 miejscowościach. Podobnie jak sąsiednie gminy, przez Dębno będą trasy rowerowe **enoVelo oraz kilka oznakowanych szlaków rowerowych PTTK a wzdłuż A4 i linii kolejowej – veloMetropolis**. Na terenie gminy znajduje się stacja kolejowa w Biadolinach (zatrzymują się tylko pociągi regionalne), z której to w pierwszej połowie 1915 roku armia austro-węgierska dokonywała ostrzału Tarnowa i okolic z najcięższych moździerzy Skoda kalibru 305 mm oraz haubic kalibru 420 mm.

Powiat Dąbrowski

Siedziba: Dąbrowa Tarnowska
www.powiatdabrowski.pl
Powierzchnia: 530 km²
Ludność: 57 550 (31.12.2023 r. –
Główny Urząd Statystyczny)
Odległość z Tarnowa do Dąbrowy
Tarnowskiej: 20 km

Jeden z najmniejszych powiatów Małopolski leżący w północno – wschodniej części województwa. Słynie w kraju i zagranicą z **Zalipia – „malowanej wsi”**. Tradycja malowania chat narodziła się pod koniec XIX w., wtedy na terenie doliny Dunajca zaczęto wznosić, zamiast tzw. kurnych chat, domy mieszkalne z piecami wyposażonymi w kominy. W chatach pozbawionych kominów, gdzie dym z pieca unosił się przez otwór w powale, istniały ciągle zakopcone, ciemne ściany, które próbowano rozjaśnić malując wapnem jasne plamy. Wprowadzenie kominów umożliwiło rozbudowę dekoracji, w miejsce jasnych malowanych wapnem plam pojawiły się proste motywy

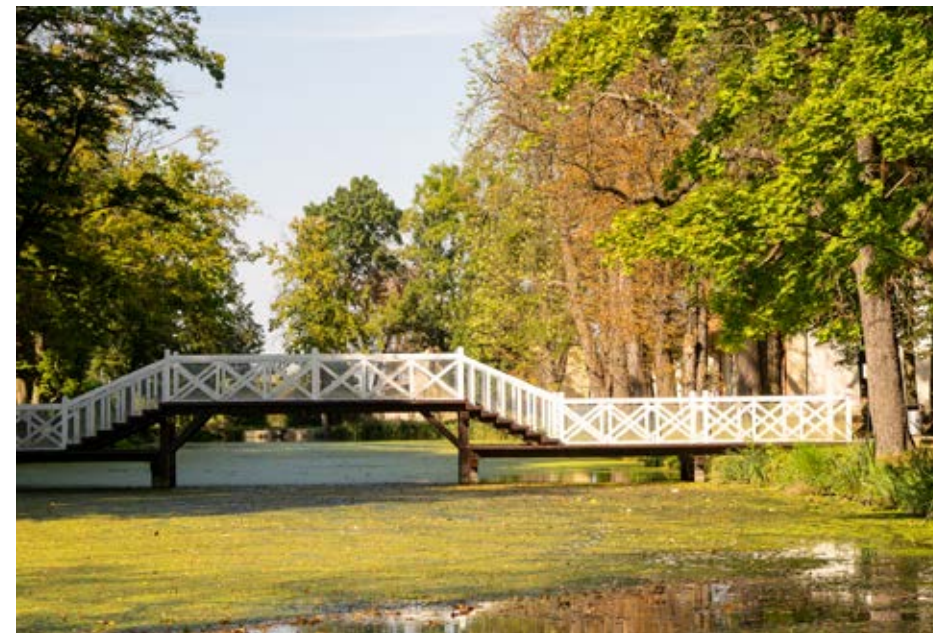
kwiatowe, które z czasem stawały się coraz barwniejsze, a zdobienia przenosiły się także na wyposażenie domów i zagród (piece, skrzynie, stodoły, budy, studnie, ule). Dziś ponad 40 zagród zdobionych jest charakterystycznymi ornamentami kwiatowymi. Warto odwiedzić Zalipie w weekend po święcie „Bożego Ciała” kiedy to odbywa się konkurs „Malowana chata”.

zwiedzających z całego świata zachwyca sala modłów. Pomiedzy Zalipiem a Dąbrową Tarnowską w miejscowości Olesno znajduje się jedyna w tej części enoTARNOWSKIE winnica – **winnica Bogu – miła**, która zaprasza na zwiedzanie,

Jest to jedno z najbardziej instagramowych miejsc na enoTARNOWSKIE. W stolicy powiatu koniecznie należy zwiedzić **Synagogę** która jest największą zachowaną bożnicą w Małopolsce. Była też jedną z najpiękniejszych i najokazalszych. Dziś pieczołowicie odrestaurowana w której mieści się Ośrodek Spotkania Kultur

degustacje, koncerty. Bliżej stolicy powiatu w miejscowości Breń polecamy **zespół dworsko-parkowy**, który leży na Małopolskim Szlaku Ogrodów. Park, o powierzchni 15 hektarów został zaprojektowany i urządzony w stylu francuskim przez słynnego wiedeńskiego projektanta ogrodów Pfaffingera, który również kierował wszystkimi pracami.

Ogród ten bardzo szybko wystawił Breń na całą Galicję. Świadczy o tym wpis geografa i heraldyka Ewarysta Kuropatnickiego z 1786 r. w dziele pt. „Geografia albo dokładne opisanie Królestwa Galicji i Lodomeryi”, iż Bryń. Wieś książąt Czartoryskich; najpiękniejszy ogród w całej Galicji ma w sobie”. Obecnie wyjątkowy klimat tworzy staw, po którym pływają kaczki, oraz mostek, prowadzący do zielonego labiryntu. Niektóre z drzew w alei dębów liczą sobie ponad 500 lat. Tutaj znajduje się również stacja rowerowa a w wakacje odbywa się ciekawa impreza „Noc Motyli”. Powiat dąbrowski, z racji położenia i ukształtowania terenu jest idealnym miejsce do uprawiania turystyki aktywnej a zwłaszcza pieszej i rowerowej. Wzdłuż Wisły

Na terenie Powiatu Dąbrowskiego jest tylko jedna winnica enoTARNOWSKIE: Bogu-Miła w miejscowości Olesno. Została założona w roku 2008. Z wielką pasją oddający się uprawie i produkcji wina właściciel - pan Jarosław Bogumił dba o każdy szczegół, począwszy od wyboru odmian winorośli po finalny proces produkcji bardzo aromatycznych win o owocowej charakterystyce. Dodatkowo są one sprzedawane w butelkach z etykietami zaprojektowanymi przez lokalną artystkę Annę Owcę, które za sprawą gustownego połączenia barw i kwiatów nawiązują do stylu zalipiańskiego. Warto wybrać się tu nie tylko na degustację ale na klimatyczne koncerty.

Kalendarz wybranych wydarzeń:

Konkurs „Malowana Chata” w Zalipiu

– w czerwcu

Letnie koncerty na winnicach

– lato

„Noc Motyli” w Brniu

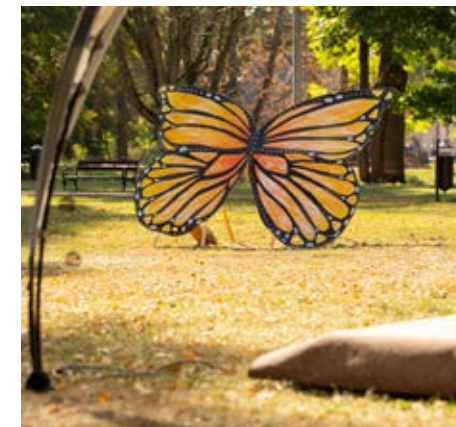
– we wrześniu

Święto Ziemiaka

w Smęgorzowie

– we wrześniu

biegnie **Wiślana Trasa Rowerowa**, natomiast samorząd lokalny wytyczył 52 kilometrową **pętlę rowerową o nazwie ZIMA**, którą rozpoczyna się i kończy w Brniu, gdzie można nieodpłatnie wypożyczyć rower. Na trasie najważniejsze zabytki i atrakcje Powiatu Dąbrowskiego, m.in. Zalipie, Ujście Jezuitskie, Gręboszów, Borusowa. Na amatorów letnich kąpeli czeka Zalew Narozniki w gminie Radgoszcz na którym znajduje się strzeżone kąpielisko oraz **wypożyczalnia rowerów wodnych i kajaków**.

Gmina Gręboszów

Siedziba: Gręboszów
www.greboszow.pl
Powierzchnia: 48,63 km²
Ludność: 3 162 (31.12.2023 r. –
Główny Urząd Statystyczny)
Odległość od Tarnowa: 35 km

Gmina Gręboszów to jedna z najmniejszych gmin na enoTARNOWSKIE. Najważniejszym zabytkiem na terenie gminy jest **kościół pod wezwaniem Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Gręboszowie**. Świątynia

została wybudowana w roku 1650 z fundacji Franciszka Dembińskiego, wojewody krakowskiego, starosty bocheńskiego i wielickiego. Na przestrzeni lat wielokrotnie przebudowywana. Z parafią Gręboszów związani byli: obrońca

Westerplatte - mjr Henryk Sucharski urodzony w Gręboszowie w roku 1898 oraz Stefania Łacka, która urodziła się w 1914 roku w Woli Żelichowskiej była dziennikarką i więźniarką KL Auschwitz. Jej heroiczna postawa w obozie koncentracyjnym sprawiła, że jeszcze za życia nazywana była „ziemskim aniołem stróżem”. W 2021 roku zainaugurowano jej proces beatyfikacyjny. Na szlaku architektury drewnianej znajduje się natomiast **kościół pod wezwaniem św. Zygmunta w Żelichowie**, który został przeniesiony w obecne miejsce z Pleśnej w 1938 roku. Kościół pochodzi z 1642 roku - drewniany, o konstrukcji zrębowej, szalowany, kryty gontem, jednonawowy. W ołtarzu głównym późno-gotycki poliptyk z początku XVI wieku, z warsztatu śląskiego, przeniesiony z Tymowej na Dolnym Śląsku. W Borusowej na uwagę zasługuje **neorenesansowy pałac** wybudowany w I połowie XIX wieku dla Adama Potockiego. W 1940 roku stał się letnią rezydencją generalnego gubernatora Hansa

Kalendarz wybranych wydarzeń:

Święto Powiśla Dąbrowskiego
– w sierpniu

Kino plenerowe
– lato

Noc bibliotek
– w październiku

Franka. Pałac jest otoczony dwunastohektarowym parkiem założonym przez fundatora - Adama Potockiego. Przez teren gminy przebiega jedna z najważniejszych tras rowerowych w kraju – **Wiślana Trasa Rowerowa (WTR)**. W Ujściu Jezuickim, kilka kilometrów od miejsca gdzie **veloDunajec** łączy się z WTR znajduje się Miejsce Obsługi Rowerzystów (MOR) wyposażony w wiatę, dającą schronienie przed deszczem i słońcem, stojak na rowery, stół, ławki, kosze na śmieci oraz grill.

W tej małej nadwiślańskiej gminie, przez którą od niedawna biegnie najkrótsza droga z Tarnowa do Warszawy chętnie lokuje się biznes: Vivotto - polski producent drzwi z wieloletnią tradycją oraz SBS Technology – firma założona przez „Polaka, który uratował Teslę” Elona Muska – Adama Drewnianego, która produkuje części do robotów medycznych, magazyny energii, a w przyszłości również elektryczne skutery.

WWW.MYBESTDREAM.PL

Sp. z o.o.

(Kajaki Dunajcem)

ul. Obrońców Tobruku 2,

33-101 Tarnów

tel: +48 888 780 222

e-mail:

kajakidunajcem@gmail.com

www.kajakidunajcem.pl

Kajaki Dunajcem

oferują nie tylko spływy kajakami i pontonami po Dunajcu ale również wypożyczalnię kajaków, rowerów elektrycznych MTB. Ponadto Kajaki Dunajcem oferują jedno lub kilkudniowe

wyprawy oraz imprezy integracyjnych dla firm. Trasy są dostosowane do poziomu uczestników, zapewniając bezpieczne i emocjonujące wyzwania. Oprócz rywalizacji, uczestnicy mogą podziwiać piękne krajobrazy wokół rzeki. Dystans, cena i czas spływu różnią się w zależności od trasy, a podczas kilkudniowych wypraw zapewnione są zapasy jedzenia i sprzęt wyprawowy.

Małopolskie Stowarzyszenie Winiarzy

ul. Jana Pawła II 11,

33-180 Gromnik

tel: +48 605 475 625

e-mail:

msw@malopolskiewiniarstwo.pl

www.malopolskiewiniarstwo.pl

Małopolskie Stowarzyszenie Winiarzy (MSW)

jest stowarzyszeniem zrzeszającym producentów i miłośników wina. Ścisłe współpracuje z lokalnymi

samorządami oraz organizacjami turystycznymi w tym Tarnowską Organizacją Turystyczną. Od lat jest współorganizatorem imprez winiarskich na enoTARNOWSKIE takich jak Międzynarodowy Festiwal Wina w Tuchowie „Tuchovinifest” czy Wielki Tarnowskie Dionizje w Tarnowie. Organizuje szkolenia enologiczne zarówno wewnętrzne (dla członków stowarzyszenia) jak i otwarte, prowadzone przez światowej klasy ekspertów. Od 2021 roku stowarzyszenie dzierżawi od miasta Tarnowa teren o powierzchni 7 hektarów znajdujący się na południowym stoku przy Pałacu Sanguszków w Tarnowie - Gumniskach. Tam powstaje Winnica Tarnowska.

Hotel Tarnovia ****

ul. Kościuszki 10, 33-100 Tarnów

tel: +48 14 630 03 50

e-mail: recepcja@hotel.tarnovia.pl

www.hotel.tarnovia.pl

Hotel Tarnovia**** to największy i najbardziej znany hotel w Tarnowie, który w 2023 roku otrzymał czwartą gwiazdkę. Doskonała lokalizacja sprawia, że jest idealnym miejscem zarówno dla turystów, jak i biznesmenów. Hotel oferuje również usługi konferencyjne i bankietowe. Pokoje zostały gruntownie odnowione, podnosząc ich standard do nowoczesnych i komfortowych miejsc z WiFi i telewizorami LCD. Właściciele poza „Tarnovią” posiadają hotel ***** - Dwór Prezydencki Boutique Hotel & SPA w Zgłobicach, hotel **** - Crital Park w Dąbrowie Tarnowskiej, hotel *** - Cristal Park w Tarnowie – Mościcach oraz restaurację „Różana” w centrum Tarnowa w klimatycznym, zabytkowym dworku przy ul. Batorego.

Na przedniej elewacji hotelu znajduje się mozaika z 1975 roku i przedstawia bitwę pod Aleppo w 1850 r., podczas której na czele wojsk tureckich, przeciwstawiających się arabskim nomadom, stał gen. Józef Bem. Na ścianie ujęta jest postać generała. Mozaikę wykonano z dużej ilości kamienia, grudek kolorowego szkła oraz z przetopionej masy plastycznej. Surowiec w większości pochodził z Zakładów Radiowych im. M. Kasprzaka w Warszawie. Dekorację projektował Kazimierz Gąsiorowski, uznany autor wielu podobnych kompozycji plastycznych, również w Warszawie. Kompozycja z Tarnovii znalazła się na wytyczonym w regionie tarnowskim Szlaku Ceramicznym.

Część II Partnerstwo Dolina Wisły

Powiat Buski

Siedziba: Busko-Zdrój
www.powiat.busko.pl
Powierzchnia: 967,4 km²
Ludność: 68 116 (31.12.2023 r. –
Główny Urząd Statystyczny)
Odległość z Tarnowa do Buska-
Zdrój: 62 km

Utworzony w 1999 roku w ramach reformy administracyjnej jest pierwszym z powiatów jaki spotykamy w naszej podróży po

regionach winiarskich rozpoczynając swoją przygodę w województwie świętokrzyskim. Głównie powiat jest znany z leczniczych wód

siarczkowych, solanki i borowiny które stanowią podstawę oferty zdrowotnej świadczonej przez Uzdrowiska w Busku-Zdrój i Solec-Zdrój. Podobnie jak region Tarnowa tak i ta część naszego kraju charakteryzuje się sporą liczbą ciepłych i słonecznych dni zaś jeśli chodzi o kategorię najcieplejszego uzdrowiska to Busko – Zdrój będące siedzibą powiatu jest nie kwestionowanym liderem z wynikiem 1600 słonecznych godzin w roku. Słońce nie tylko sprzyja uprawianiu turystyki aktywnej, ale też ma pozytywne oddziaływanie na uprawę winorośli na tym terenie przez co nie dziwi fakt, że na obszarze powiatu powstają coraz liczniejsze winnice. W rozwoju ich oferty z pewnością sprzyja spora liczna kuracjuszy, którzy odwiedzają powiat w ciągu roku. Wśród miejsc wartych odwiedzenia na terenie powiatu wymienić należy **park zdrojowy z budynkiem Marconiego, tężnia Busko** zlokalizowana w bezpośrednim sąsiedztwie nowego

Kalendarz wybranych wydarzeń:

Festiwal Kwiatów

– w czerwcu

Dni Buska

– przełom sierpnia/września

Międzynarodowy Festiwal Muzyczny im. Krystyny Jamroz

– przełom czerwca/lipca

domu zdrojowego, która jest bez wątplenia jedną z największych tężni solankowych w Polsce. Powiat stawia nie tylko na ofertę strictly turystyczną, ale też ze względu na swój rolniczy charakter oferuje liczne produkty lokalne wytwarzane przez małe rodzinne gospodarstwa rolne doskonale wpisujące się w ofertę enoturystyczną. Odwiedzając powiat buski z pewnością doznamy wielu ciekawych przeżyć kulinarnych i zyskamy możliwość poznania producentów win, miodu, oleju czy soków powstających na bazie owoców z lokalnych sadów. Powiat jest bogaty w dziedzictwo historyczne i kulturowe w tym oferuje w lecie koncerty Buskiej Orkiestry Zdrojowej które mają miejsce w Parku Zdrojowym.

Co warto wiedzieć o buskiej wodzie siarczkowej?

oprócz siarczków zawiera też moc mikroelementów, w tym jod, brom i fluor, to broń w walce ze stanami zapalnymi czy reumatyzmem; woda odtruwa, aktywizuje procesy biochemiczne i redukuje objawy starzenia i wreszcie z supermocy wody siarczkowej skorzystasz podczas kąpeli, kuracji pitnych inhalacji i płukanek w sanatoriach i luksusowych hotelach; możesz też zabrać ją do domu pod postacią uzdrowskich kosmetyków.

Gmina Pacanów

Siedziba: Pacanów
www.pacanow.pl
Powierzchnia: 125 km²
Ludność: 6 903 (31.12.2023 r. –
Główny Urząd Statystyczny)
Odległość od Tarnowa: 49 km

Gmina Pacanów to pierwsza gmina, na którą napotkamy po przekroczeniu granicy województwa małopolskiego (enoTARNOWSKIE)

oraz województwa świętokrzyskiego (Dolina Wisły). Gmina jest dobrze skomunikowana i posiada wiele walorów turystycznych

sprzyjających turystyce aktywnej w tym rowerowej jak malownicze krajobrazy, parki, lasy. Na szczególną uwagę zasługuje zlokalizowany w Pacanowie zabytkowy **kościół pw. Św. Marcina**, który zalicza się do najcenniejszych zabytków miejscowości. Atrakcją turystyczną, którą nie sposób pominąć jest oczywiście **Europejskie Centrum Bajki w Pacanowie** przy ul. Makuszyńskiego - to piękny, kolorowy i niezwykle atrakcyjny park rozrywki dla dzieci. Miejsce to jest zaliczane do jednej z największych atrakcji turystycznych tego regionu. Znaleźć tu można nie tylko interaktywne muzeum, ale także zobaczyć wiele eksponatów z filmów animowanych w tym lalki czy wziąć udział w warsztatach dla dzieci i dorosłych. W otoczeniu Centrum Bajki znajduje się Park Bajkowy w którym na zwiedzających czekają postacie z kultowych bajek. Warto też zatrzymać się w Rynku na placu głównym tego miasteczka gdzie znajdziemy postacie Koziołka Matołka i inne postacie z bajek. Na uwagę zasługuje też Ratusz w Pacanowie będący co prawda budowlą współczesną jednak stylizowaną na XIX wiek i na małomiasteczkową zabudowę. Ratusz zawiera kozę – symbol miasta. Skoro jesteśmy w regionie winiarskim to nie możemy nie zatrzymać się w wyjątkowej **winnicy**

Warto też zobaczyć:

Szkółka winorośli - Winnica Picavee
Sroczków 79, Pacanów

Kalendarz wybranych wydarzeń:

Festiwal Gier i Komiksów dla Dzieci

– w lutym

Bajkowy Dzień Teatru

– w marcu

Literacka Majówka

– w maju

Międzynarodowy Festiwal Kultury Dziecięcej

– w czerwcu

Rodzina to Siła

– w sierpniu

Śpiewaj i tańcz – na ludowo w Pacanowie!

– we wrześniu

Zjazd Postaci Bajkowych

– w październiku

Bajkowe Mikołajki

– w grudniu

Bajkowy Sylwester

– w grudniu

Picavee, która specjalizuje się w uprawie odmian deserowych. Miejsce to staje się szczególnie atrakcyjne w okresie jesieni kiedy winogrona nabierają finalnego wyglądu i nadają się do konsumpcji. Na krzakach winorośli można znaleźć naprawdę spore okazy osiągające wagę kilku kilogramów. Mimo, że winnica specjalizuje się w rozmnażaniu sadzonek głównie odmian deserowych to możecie tu uzyskać porady jak założyć i prowadzić winnicę, a także zainspirować się jakie odmiany deserowe wprowadzić do własnego ogrodu przydomowego.

Powiat Staszowski

Siedziba: Staszów
www.staszowski.eu
Powierzchnia: 924,8 km²
Ludność: 68 712 (31.12.2023 r. –
Główny Urząd Statystyczny)
Odległość z Tarnowa do Staszowa:
75 km

Podróżując po regionie winiarskim w woj. świętokrzyskim także i w przypadku tego powiatu skupiamy się na tradycjach uprawy winorośli. Siedzibą powiatu jest piękne miasteczko Staszów, w którym dobiega końca remont zabytkowego Ratusza, który zostanie udostępniony zwiedzającym w 2025 roku. Powiat

słynie nie tylko z winnic, które od tego miejsca są coraz liczniejsze, ale też ma bogatą historię jeśli chodzi o uprawę winorośli i produkcję win. Gdyby nie II Wojna Światowa dziś cały obszar z dużą szansą prawdopodobieństwa pokryty byłby winnicami. Już w 1930 roku Rząd II Rzeczypospolitej planował wznowić uprawę winorośli w Polsce

i wybór na miejsce prowadzenia upraw padł m.in. na Staszów. Powiat jest w dużym stopniu powiatem rolniczym jak całe województwo świętokrzyskie. Będąc w Staszowie nie sposób nie udać się do położonego nieopodal Szydłowa gdzie w **Muzeum Śliwki i Manufakturze Śliwki w Czekoladzie** możemy zapoznać się z tradycjami uprawy śliwki i jej skosztować. Śliwka Szydłowska z racji posiadanego certyfikatu Chronione Oznaczenie Geograficzne tzw. ChOG jest produktem markowym powiatu i województwa. Sam Szydłów z kolei nazywany jest „Polskim Carcassonne” i warto tu zobaczyć mury obronne wraz z Bramą Krakowską, zespół zamkowy (Salę Rycerską, Skarbczyk, Bramę Zamkową), kościół farny pod wezw. św. Władysława, kościół pod wezw. W.W. Świętych. W pobliskich Kurozwękach z kolei możemy zobaczyć pięknie odrestaurowany **Pałac Popielów** gdzie na poddaszu czeka wystawa Czterech Rodzin, które zamieszkiwały pałac przez

*Śliwka szydłowska
Produkt regionalny od
23.10.2020 z certyfikatem
ChNP. Który stosuje się
do śliwki suszonej i podwędzanej
metodą tradycyjną
w suszarniach opalanych
drewnem liściastym na tzw.
„laskach”. Charakteryzuje
się jednolitą, elastyczną
konsystencją mięszu i ma
bardzo intensywny, specyficzny
smak i zapach wędzenia. Jej
skórka powinna być silnie
pomarszczona i błyszcząca.*

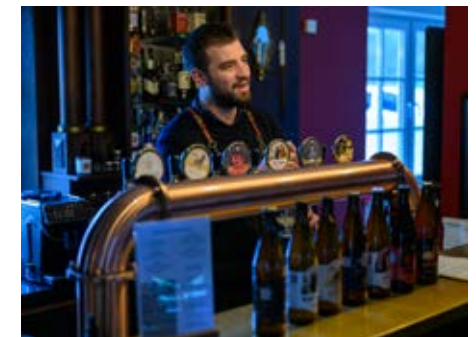
Warto też zobaczyć:

Stadnina Koni Arabskich w pobliskim Kotuszowie

Ogrody przyklasztorne w kompleksie pokamedulskim w Rytwianach

Pałac i stara gorzelnia i zabudowania podworskie w Rytwianach

700 lat: Kurozwęckich, Lanckorońskich, Sołtyków i Popielów opowiadająca losy pałacu, jego mieszkańców i otoczenia. W powiecie możecie również skosztować rzemieślniczego piwa, które ważne jest w **Browarze Popiel** położonym w bezpośrednim pobliżu pałacu w Kurozwękach. Tereny obecnego powiatu staszowskiego w przeszłości wchodziły w skład historycznej krainy „Małopolska” i były własnością wielu znanych i możnych rodów Rzeczypospolitej, stąd też zachowało się kilka pałaców, dworów oraz kościołów, których fundatorami byli przeważnie ówczesni właściciele tych ziem.

Gmina Łubnice

Siedziba: Łubnice
www.lubnice.eu
Powierzchnia: 84 km²
Ludność: 3 950 (31.12.2023 r. –
Główny Urząd Statystyczny)
Odległość od Tarnowa: 60 km

Gmina Łubnice jest gminą typowo rolniczą jak cały obszar województwa co sprzyja uprawianiu turystyki w duchu „Slow”. Bez wątplenia atrakcją tego terenu są malownicze pola nadwiślańskie z licznymi rozlewiskami wodnymi,

bujną roślinnością i urozmaiconym drzewostanem. Raj dla miłośników ornitologii, wędkarzy, którzy znajdą tu wiele gatunków ryb. Położenie w zlewni trzech rzek: Wisły, Kanału Strumienia oraz rzeki Wschodniej sprzyja

uprawianiu turystyki kajakowej. W Gminie Łubnice znajduje się **Kościół i klasztor w Beszowej** będący jednym z najcenniejszych zabytków architektury XV wieku w południowej Polsce. Mimo, że w dużej części obiekt został przebudowany i nie brakuje też w nim zniszczeń to mimo to jest najlepiej zachowanym

Kościół i klasztor

w Beszowej - podczas konwentu w 1818 roku, Paulini zdecydowali o przeniesieniu całego majątku ruchomego w postaci sprzętu liturgicznego, biblioteki i archiwum na Jasną Górę. W budynku pokamedulskim znajduje się muzeum poświęcone OO. Paulinom. Kościół parafialny zachwyca wspaniałą architekturą wnętrza : 11 ołtarzami, zabytkową amboną oraz marmurową chrzcielnicą, a złocisto – niebieska kolorystyka wczesnobarokowego ołtarza głównego przyciąga wzrok każdego turysty. W nawach bocznych zachowały się piękne gotyckie sklepienia z dekoracją i zdobionymi wspornikami.

Zakon Trójcy Najświętszej - zakonnicy noszą białe habity z kapturem oraz szkaplerz z czerwono-niebieskim krzyżem. Zakon założył ponad 800 lat temu Jan de Matha. Celem zakonu było wyzwolenie niewolników chrześcijańskich z rąk muzułmanów. Obecnie zakonnicy niosą przede wszystkim pomoc ludziom zniewolonym przez różne napaści.

średniowiecznym klasztornym kompleksem paulińskim na ziemiach polskich. Skala budowy tego obiektu świadczy o zamożności tych ziem w czasach I Rzeczypospolitej. W sąsiedniej miejscowości Budziska znajduje się **Zakon Świętej Trójcy – Trynitarzy**, który do niedawna był jedynym tego typu na ziemiach polskich. W Łubnicach znajdziemy także pozostałości po monumentalnym pałacu z XVII w., który stanowił rezydencje hetmanowej Elżbiety z Lubomirskich Sieniawskiej. **Pałac w Łubnicach** został wykonany wg. projektów jednego z największych architektów działających w Polsce w XVII wieku Tylmana z Gameren. Jego architektura charakteryzująca się prostokątnym kształtem z alkierzami i szlachetnymi ryzalitami środkowymi wzbudzała podziw odwiedzających. Wszystkie pomieszczenia pałacu były pięknie zdobione sztukateriami, freskami i były wyposażone w piękne kominki w stylu późnego baroku. Pałac został wysadzony w powietrze końcem 1944 roku przez żołnierzy radzieckich. Dziś możemy podziwiać jedynie fundamenty z pozostałościami pięknego starodrzewu podworskiego parku, projektu Jana Kandela z Wysoka.

Gmina Połaniec

Siedziba: Połaniec
www.portal.polaniec.eu
Powierzchnia: 74,92 km²
Ludność: 11 021 (31.12.2023 r. –
Główny Urząd Statystyczny)
Odległość od Tarnowa: 68 km

Ciekawa jest też wystawa „**Prahistoria i wczesne średniowiecze Połańca**” tworzona przez eksponaty znalezione w trakcie prac archeologicznych poprzedzających budowę elektrowni. Są tu wyeksponowane ślady osadnictwa o charakterze miejskim z przełomu VI - VII wieku. Oglądając wystawę znajdziemy wiele ciekawych eksponatów w tym min. „groby ciepłopalne tarnobrzeskiej kultury łużyckiej” oraz ceramike wczesnośredniowieczną. W pobliżu Połańca warto zobaczyć dwór w Ruszcy wraz z zachowanym parkiem podworskim, w którym stoi prastary „**Dąb Kościuszko**” oraz w miejscowości Tursk Mały Rezerwat przyrody „**Zamczysko turskie**”, którego nazwa pochodzi od pozostałości ziemnych wałów obronnych o kształcie zbliżonym do prostokąta otoczonych obniżeniem

w kształcie fosy stanowiących w przeszłości solidną fortyfikację obronną. W pobliżu znajduje się miejscowość o nazwie Winnica, która wskazuje na dawne związki tego terenu z winiarstwem, które w Polsce doskonale się rozwijało do XVI wieku kiedy nastąpiła tzw. mała epoka lodowcowa i król Zygmunt Stary wprowadził modę na wina Węgierskie. Pomiedzy Połańcem i tą miejscowością możemy podziwiać walory krajobrazowe w postaci malowniczego przełomu dawnego koryta Wisły. Teren ten rekomendowany jest pasjonatom wędkarstwa, dla których istny raj znajduje się w miejscowości Siegary gdzie warto skorzystać z oferty gospodarstwa rybackiego. Na odcinku Rytwiany - Połaniec o długości ok. 20 km z powodzeniem możemy uprawiać turystykę kajakową.

Gmina zaczęła się rozwijać wraz z budową w latach 70-tych elektrowni. Będąc tu warto zobaczyć **kopiec Kościuszkowski**, na którym Naczelnik ogłosił swój słynny Uniwersał. Z okazji obchodów 190 rocznicy ogłoszenia Uniwersału Połanieckiego podjęto inicjatywę stworzenia w Połańcu Galerii Kościuszkowskiej. Miasto i gmina oferuje przyjeżdżającym turystom wiele form aktywnego spędzania czasu. Do dyspozycji znajduje się kryta pływanie, kręgielnia, korty tenisowe, skatepark.

Portret autorstwa K. G. Schweikarta, po 1802 r.

Gmina Rytwiany

Siedziba: Rytwiany
www.rytwiany.com.pl
Powierzchnia: 125,9 km²
Ludność: 6 242 (31.12.2023 r. –
Główny Urząd Statystyczny)
Odległość od Tarnowa: 73 km

Gmina Rytwiany to jeden z najpiękniejszych zakątków województwa świętokrzyskiego, zachwycający malowniczymi krajobrazami i bogactwem przyrody. Położona w otoczeniu rozległych, gęstych lasów, kryje

w sobie miejsca o wyjątkowych walorach przyrodniczych i krajobrazowych, które stanowią prawdziwe perełki regionu. Jednym z najbardziej fascynujących obszarów przyrodniczych gminy jest leśno-wodny **rezerwat przyrody**

„**Dziki Staw**”. To unikalne miejsce obejmuje jezioro potorfowe o powierzchni 2,9 ha i głębokości około 2 metrów, stanowiące cenny ekosystem wodny. Akwen otaczają dzikie, podmokłe łąki, które są siedliskiem wielu rzadkich gatunków roślin i zwierząt. Rezerwat zachwyca również pięknem wiekowego lasu modrzewiowego, szacowanego na około 120 lat. Wyróżniają się tu wspaniałe okazy modrzewia europejskiego, osiągające imponujące rozmiary - ponad 35 metrów wysokości! Wśród bogatej fauny można spotkać kormorany, perkozy, bociany czarne, czaple siwe, a także ssaki, takie jak wydry i borsuki. Rezerwat jest

również miejscem występowania niezwykle rzadkiego, chronionego gatunku paproci - salwinii pływającej (*Salvinia natans*). „Dziki Staw” to prawdziwa oaza ciszy i spokoju, idealna dla osób poszukujących bliskiego kontaktu z naturą. Dziewiczy krajobraz, bogactwo flory i fauny oraz sielankowa atmosfera sprawiają, że miejsce to pozostawia niezapomniane wrażenie nawet na najbardziej wymagających turystach. Wizyta tutaj to doskonała okazja do odpoczynku na łonie natury, obserwacji ptaków, a także refleksji nad pięknem i kruchością naturalnych ekosystemów.

Do zabytków jakie warto zobaczyć bez wątpienia zalicza się pochodzący z XVII wieku **Pokamedulski zespół klasztorny Pustelnia Złotego Lasu w Rytwianach** będący drugą po podkrakowskich bielanych placówką kamedułów z Kongregacji Góry Koronnej na ziemiach polskich, **drewniany kościółek w Strzegomiu** będący cennym zabytkiem drewnianej architektury sakralnej wzniesiony z bali modrzewiowych na przełomie XVI i XVII wieku oraz **ruiny gotyckiego zamku obronnego** z XV w. w Rytwianach wraz z pozostałościami fosy.

***Pałac w Rytwianach** - W XIX w. za sprawą Radziwiłłów, dobra rytwiańskie prezentowały wzorowy organizm gospodarczy. W jego centrum znajdował się Pałac radziwiłowski, który – odrestaurowany - dziś pełni funkcję luksusowego hotelu, utrzymanego w stylu retro. Oprócz funkcji turystycznej obiekt pełni również funkcję rehabilitacyjną.*

Gmina Staszów

Siedziba: Staszów
www.staszow.pl
Powierzchnia: 225,86 km²
Ludność: 24 550 (31.12.2023 r. –
Główny Urząd Statystyczny)
Odległość od Tarnowa: 75 km

Gmina Staszów to miejsce, w którym zgodnie z hasłem promocyjnym tego miejsca „poczujemy magię historii” ze względu na fakt, że cała gmina nie dość, że jest malowniczo położona to także jest bogata w wiele skarbów architektury, kultury i historii. Zwiedzanie najlepiej zacząć od zabytkowego

Rynku starego miasta którego układ jest renesansowy, zbliżony kształtem do kwadratu. W samym centrum znajduje się poddawany obecnie pracom restauratorskim **Ratusz**, zaś z każdego rogu wychodzą dwie prostopadłe do siebie ulice. Kamienice wokół Rynku zbudowane w układzie kalenicowym

pochodzą z XVII wieku i powstały za sprawą ówczesnego właściciela miasta Augusta Aleksandra Czartoryskiego. Sam Ratusz zbudowany na planie prostokąta pochodzi z pierwszej połowy XVII wieku, jest murowany, parterowy, symetryczny z szerokimi korytarzami. W oczy rzuca się pokrycie dachu z czerwonej dachówki, nad którą góruje wieża zegarowa. Do najcenniejszych zabytków miasta zalicza się **kościół pw. Św. Bartłomieja**, którego powstanie datuje się na XII wiek. Obecnie zachowany murowany kościół powstał w miejscu pierwotnej drewnianej budowli sakralnej spalonej w 1241 roku przez Tatarów. W ciągu wieków świątynia była wielokrotnie przebudowywana i remontowana

przez co jej obecna bryła nie przypomina tej pierwotnej niemniej jednak jest ona świadectwem historii i zmian jakie miały miejsce na ziemi staszowskiej. Wewnątrz kościoła znajduje się unikatowy fresk ze św. Bartłojem obdartym ze skóry. Warte uwagi są również bogate sztukaterie w prezbiterium, pochodzące z XVII w. Są one prawdopodobnie dziełem znanego sztuczka - Falconiego. Miłośników turystyki aktywnej w tym przypadku kajakowej zainteresuje fakt, że w okolicach Staszowa, rzeka Czarna opuszcza Pogórze Szydłowskie i wpływa w obszar Niecki Połanieckiej by dalej w Połańcu ująć do Czarnej jej największy dopływ – Wschodnia, która wraz ze swym największym dopływem – Sanicą – płynie osią Niecki Połanieckiej. To tereny do uprawiania turystyki kajakowej w ramach szlaku z Rytwian do Połańca.

Wieża zegarowa na ratuszu
– pierwotnie była dwukrotnie wyższa niż obecnie.

„Mini sukiennice krakowskie”
czyli podcienia arkadowe Ratusza w Staszowie są niewątpliwym urozmaiceniem bryły tego zabytku. Do dnia dzisiejszego, oprócz bryły budynku z arkadowymi podcieniami (wschodnia i zachodnia elewacja są nimi ozdobione w środkowej części) zachowały się pierwotne elementy architektoniczne. Są to trzy rodzaje sklepień: a) kolebkowe z lunetami pod korytarzem, sienią i pomieszczeniami przy podcieniach; b) krzyżowe pod wieżą i w jednym pomieszczeniu; oraz c) żaglaste na gurtach.

Gmina Osiek

Siedziba: Osiek
www.gmina-osiek.pl
Powierzchnia: 129,33 km²
Ludność: 7 399 (31.12.2023 r. –
Główny Urząd Statystyczny)
Odległość od Tarnowa: 84 km

Gmina Osiek to miejsce o przemysłowo-rolniczym charakterze, którego rozwój w dużej mierze uwarunkowany jest działalnością Kopalni Siarki. Wydobycie tego cennego surowca prowadzone jest tu metodą podziemnego wytopu ze złoża siarki rodzimej, co stanowi jeden z najważniejszych elementów gospodarki regionu. Podczas

II wojny światowej na terenie gminy działał legendarny oddział partyzancki „Jędrusie”, założony przez Władysława Jasińskiego. W Strużkach znajduje się pomnik upamiętniający tragiczną zbrodnię, w której hitlerowcy spalili całą ludność wsi. W Ossali można odwiedzić dom Adama Bienia, ministra rządu londyńskiego, który został sądzony w słynnym „procesie

szesnastu”. Obecnie mieści się tam Izba Pamięci poświęcona jego życiu i działalności. Stolica gminy **Osiek** to miejscowość o bogatej historii sięgającej czasów starożytnych, kiedy to należał do osad Sandomierszczyzny. Położony na ważnym szlaku handlowym z Krakowa na Litwę, otrzymał prawa miejskie już w 1430 roku. W 1832 roku dawne dobra królewskie zostały przekształcone w majorat i przekazane generałowi rosyjskiemu Wasilijowi Pogodinowi. Jego córka wyszła za mąż za Aleksandra Pietrowa, jednego z najwybitniejszych szachistów swoich czasów. Rodzina Pietrowów z czasem całkowicie się spolszczyła

i aktywnie wspierała Polaków podczas powstania styczniowego. Po powstaniu Osiek utracił prawa miejskie, które przywrócono dopiero w 1994 roku. Będąc w gminie warto zobaczyć **kościół z 1852 roku** — położony w centrum Osieka, który stanowi ważny punkt na mapie zabytków gminy, Kapliczke na rynku — malowniczy obiekt sakralny, idealnie wpisujący się w historyczny krajobraz miasteczka czy też w pobliżu modrzewiową Świątynię w Niekrasowie — drewniany kościół z XVII wieku, jeden z najcenniejszych zabytków regionu i cmentarz w Niekrasowie — miejsce spoczynku XIX-wiecznych właścicieli Dóbr Turskich, z zachowanymi historycznymi nagrobkami. Gmina Osiek oferuje turystom wiele możliwości do uprawiania turystyki aktywnej: spływy kajakowe w ramach szlaku z Rytwian do Połańca, przejażdżki konne — idealne dla miłośników natury, w malowniczej scenerii nadwiślańskiej czy też wypoczynek nad Jeziorem Osieckim — doskonałe miejsce do relaksu, kąpeli i sportów wodnych.

Osiek w Kulturze.

Osiek stał się tłem akcji groteski Aleksandra Fredry „Gwałtu, co się dzieje!”, w której autor w humorystyczny sposób opisuje rządy kobiet. Ponadto w Osieku powstało dzieło „Alloquiorum Osiecensium libri quinque” autorstwa Kaspra Cichockiego.

Powiat Opatowski

Siedziba: Opatów
www.opatow.pl
Powierzchnia: 910,87 km²
Ludność: 48 394 (31.12.2023 r. –
Główny Urząd Statystyczny)
Odległość z Tarnowa do Opatowa:
113 km

Kolejny z powiatów, który odwiedzimy podczas naszej podróży. Powiat w 90% zdominowany jest przez rolnictwo w tym głównie uprawy zbóż, sady, owoce miękkie. W przeszłości na terenie powiatu działała cukrownia. Od kilkunastu lat zaobserwować można prężnie odradzające się winiarstwo w tym

na linii Opatów – Sandomierz. Stolicą powiatu jest miasto Opatów które pod gruntem skrywa **Podziemia Opatowskie** udostępnione turystom przez Powiatowe Centrum Kultury Turystyki i Rekreacji. Słynne opatowskie piwnice, począwszy od średniowiecza, a szczególnie

w wiekach XVI i XVII pełniły rolę magazynów kupieckich, gdyż Opatów położony był na skrzyżowaniu wielkich szlaków handlowych. Podziemna Trasa Turystyczna w Opatowie – trasa typu piwnice i składy – gwarantuje niezwykłą podróż podziemnymi korytarzami i pomieszczeniami, która trwa ok. 45 minut. W sezonie letnim warto skorzystać z oferty przejazdów meleksem. Powiat stawia na turystykę i od paru lat prowadzi pionierską inwestycję we Włostowie związaną z budową Manufaktury Spożywczej, która obecnie nosi nazwę **Świątokrzyskie Centrum Przedsiębiorczości Rolniczej**. Po wyburzeniu starej cukrowni na 8 hektarowej działce w miejscowości Włostów powstaje kompleks który składać się będzie z Inkubatora Przedsiębiorczości Rolniczej, Chłodni, Centrum Logistycznego oraz czterech Manufaktur w tym Manufaktury Mąki i Kaszy,

alkoholi czyli destylarni, sera i wędlin. W planie władz Powiatu jest także wybudowanie budynku, który będzie posiadał instalacje do tłoczenia soków, suszarnię, urządzenia do liofilizacji, kandyzacji owoców, do produkcji dżemów. Powiat zakupił niedawno ruiny **Pałacu Karskich** we Włostowie wraz z parkiem i lamusem. Pałac w przeszłości należał do jednych z najpiękniejszych w regionie i mimo zniszczeń warto go odwiedzić i zobaczyć w formie ruiny. W 2025 roku zaplanowano przecinkę krzewów i samosiejek w tym odświeżenie ruin do zwiedzania dla turystów. Skoro w naszej tematyce poruszamy kwestie turystyki aktywnej w regionach winiarskich nie sposób pominąć ofertę turystyki rowerowej. Na terenie powiatu do dyspozycji znajdziemy kilka szlaków rowerowych z których chcemy zarekomendować trzy: szlak czerwony, niebieski i zielony.

Szlaki:

Szlak czerwony

o długości 28 km, przebiegający przez miejscowości: Opatów - Podole - Jacentów - Sadowie - Opatów

Szlak niebieski

o długości 38 km, przebiegający przez miejscowości: Opatów - Strzyżowice - Tęcza - Ujazd - Boduszów - Ublinek - Włostów - Opatów

Szlak zielony

o długości 30 km, przebiegający przez miejscowości: Opatów - Nikisiałka Mała - Międzygórz - Włostów - Tudorów - Opatów

Gmina Lipnik

Siedziba: Lipnik
www.lipnik.pl
Powierzchnia: 81,7 km²
Ludność: 4 831 (31.12.2023 r. –
Główny Urząd Statystyczny)
Odległość od Tarnowa: 112 km

Gmina nadaje się idealnie pod turystykę rowerową, pieszą gdyż możemy przemierzać jej teren mało uczęszczanymi drogami gminnym o utwardzonej nawierzchni biegnącymi pośród pól. Teren jest szczególnie malowniczy w okresie wiosennym kiedy przyroda budzi się do życia, pod koniec wakacji i w jesieni kiedy przyroda maluje złoto-brązowymi barwami rozmaite pejzaże. Sprzyja to uprawianiu turystyki w duchu „Slow”. Gmina najczęściej kojarzona jest

z działającą tu od ponad 100 lat **Cukrownią we Włostowie**, która była głównym źródłem dochodu właścicieli majątku rodziny Karskich. Obecnie pozostał po niej strzelisty komin z cegły, który góruje w krajobrazie i jest punktem odniesienia dla „podróżujących”. W momencie pisania niniejszego przewodnika teren po dawnej cukrowni stanowił plac budowy, ale już w 2025 roku pojawi się realna szansa na możliwość jego zwiedzania. Do miejsc wartych

odwiedzenia zaliczyć należy także ruiny i miejsce po dawnym średniowiecznym zamku w Międzygórzu gdzie prowadzone były prace archeologiczne i gdzie została wykonana rewitalizacja otoczenia zamku w ramach, której postawiono altankę. Gmina była silnym ośrodkiem ariańskim o czym świadczą zachowane do dziś **zборы w Ublinku i we Włostowie**. Ten pierwszy stanowi

Warto też zobaczyć:

Winnica Terra w miejscowości Malice Kościelne 22

Pałac Karskich we Włostowie – neorenesansowy pałac wzniesiony w latach 1854–1860 na zlecenie Stanisława Karskiego we wsi Włostów, według projektu Henryka Marconiego. Budowlę otaczał park o powierzchni ok. 10 hektarów. Sam pałac składał się z 30 pomieszczeń, w tym trzech salonów, sali balowej, sali bilardowej i biblioteki. Pozostałe pomieszczenia przeznaczono na sypialnię, bawialnię i pokoje gościnne, była również kaplica. W skład zespołu pałacowo-parkowego wchodził także lamus, wzniesiony znacznie wcześniej, bo w XVI wieku, który zwany był zborom braci polskich, choć nie ma źródeł które potwierdzałyby takie pierwotne przeznaczenie budowli. Od zachodu do pałacu przylegała oficyna z kolumnowym portykiem, zbudowana w XVIII wieku. Do posiadłości wiodły dwie bramy: jedna w pobliżu samego pałacu, z dwoma lwami, druga, zwana diabelską, od strony parku. Źródło: <https://pl.wikipedia.org/>

własność prywatną, został odrestaurowany i dziś stanowi jedną z najlepiej zachowanych budowli tego typu w Polsce. Zaś ten drugi niestety pozostaje w ruinie. Zbór ariański w Ublinku powstał najprawdopodobniej przed 1630 rokiem i swój obecny wygląd zawdzięcza Pani Elżbiecie Baran, która po zakupieniu obiektu w 1996 roku poddała go pracom rewitalizacyjnym. **Zbór ariański przy Pałacu Karskich** został wzniesiony pod koniec XVI wieku zaś w połowie wieku XIX został przebudowany na lamus (czyli magazyn dworski, pałacowy lub zamkowy). Podczas tej przebudowy nawiązując do pałacu dobudowano na rogach cztery neogotyckie wieżyczki połączone blankami. Jeśli zajrzemy do środka to zyskamy możliwość obejrzenia pomieszczenia ze sklepieniem kolebkowo-krzyżowym. Będąc w Gminie Lipnik warto zajrzeć do Winnicy Terra w miejscowości Malice Kościelne 22

Gmina Opatów

Siedziba: Opatów
www.umopatow.pl
Powierzchnia: 113,39 km²
Ludność: 10 820 (31.12.2023 r. –
Główny Urząd Statystyczny)
Odległość od Tarnowa: 113 km

Opatów stanowi modelowy przykład tradycyjnego układu działek siedliskowych. Do czasów współczesnych zachowało się średniowieczne rozplanowanie Rynku starego miasta, w którym domy rozmieszczone są w miarę równoległe do pierzei rynkowych i ulic. Przy prostokątnym rynku znajdują się kamieniczki

z XIX i początku XX w. Najstarszą kamienicą jest kamienica z podcieniami z XVI wieku. Warto też zobaczyć ufundowaną przez Krzysztofa Szydłowieckiego właściciela Opatowa, kanclerza wielkiego koronnego na dworze króla Zygmunta Starego **Bramę Warszawską**. To jedyna zachowana z czterech bram które niegdyś

wznosiły się nad grodem tworząc z murami system obronny kupieckiego miasta. Gmina stanowi główny ośrodek życia całego Powiatu. Jest gminą rolniczą i od kilku lat konsekwentnie stawia na rozwój turystyki m.in. dzięki **Krówce Opatowskiej** wytwarzanej w lokalnej mleczarni, która stała się markowym produktem lokalnym nie tylko miasta, ale i regionu. Będąc w Opatowie warto odwiedzić **Krówkarenke** – Kawiarenkę Krówki Opatowskiej przy ul. Sienkiewicza 42. Najbardziej znanym obiektem jest **Kolegiata pw. św. Marcina z Tours** która góruje nad miastem. To tu znaleziono ślady świadczące o obecności w przeszłych Wiekach na tym terenie Templariuszy, którzy zainspirowali włodarzy miasta do utworzenia w budynku po dawnym więzieniu w samym centrum miasta **Centrum Historii Templariuszy**. Nowoczesne muzeum będzie opowiadało o tym co łączy miasto

z tajemniczym zakonem m.in. dzięki wystawie multimedialnej i zastosowaniu nowych technologii. Podczas przerwy w zwiedzaniu miasta i regiony warto zatrzymać się na posiłek w restauracji **Miodowy Młyn** która działa jak sama nazwa mówi w dawnym młynie. W karcie dań znajdziecie wiele ciekawych pozycji na bazie lokalnych produktów i receptur. Na szczególną uwagę zasługują dania opatrzone znakiem „Archeologia Smaku”. W tym miejscu dostępne są też, wina z lokalnych winnic. Z Opatowa wyruszymy w podróż rowerem trzema szlakami: czerwonym, niebieskim i zielonym. W 2024 roku do użytku został oddany **zbiornik wodny w Karwowie** po zagospodarowaniu miejsca po dawnym kamieniołomie. Dzięki kolorowi wody jest nazywany „Lazurowym jeziorem”.

Kolegiata św. Marcina w Opatowie – romański kościół parafialny pw. Świętego Marcina z Tours posiadający status kolegiaty stanowi najcenniejszy zabytek Opatowa. 2 lutego 2023 kolegiata została uznana za pomnik historii.

W przeszłości Opatów otoczony murami posiadał 4 bramy umożliwiające wjazd i wyjazd z miasta. Do dziś zachowała się jedynie brama Warszawska zbudowana została z kamienia na planie kwadratu w latach 1520 – 1530 natomiast były jeszcze bramy Krakowska, Lubelska i Sandomierska.

Gmina Wojciechowice

Siedziba: Wojciechowice
www.wojciechowice.com.pl
Powierzchnia: 86,37 km²
Ludność: 3 797 (31.12.2023 r. –
Główny Urząd Statystyczny)
Odległość od Tarnowa: 132 km

Gmina Wojciechowice to najmniejsza gmina w powiecie, praktycznie w całości rolnicza. Ze względu na liczną sieć dróg gminnych o nawierzchni bitumicznej i położonych między polami uprawnymi gmina idealnie nadaje się do uprawiania

turystyki rowerowej, ale też pieszej. **Ukształtowanie terenu** w tym pól uprawnych daje efekty porównywalne z popularnym Poniżem licznie uwiecznionym na zdjęciach. Mało kto wie, że tereny Gminy Wojciechowice w okolicach Gierczyc nie wiele ustępują

fotograficznemu potencjałowi Poniżu. Jadąc w stronę Wojciechowic od Opatowa mijamy piękną **aleję Czerwonych Buków**, która niegdyś prowadziła do dworu i która stała się symbolem Gminy. Drzewa, których wiek osiąga ponad 300 lat stanowią pomniki przyrody i charakteryzują się czerwonym kolorem oraz nabierają wyjątkowych barw wiosną. Aleja jak i cała pozostałość po zespole dworsko-parkowym w Gierczycach znajduje się pod ochroną Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków i została wpisana do rejestru pod nr. A 582. Niestety w miejscu, w którym stał dwór w latach 70 tych ubiegłego

Kielecka Szkoła Krajobrazu – kanon estetyczny, system działalności i idei społecznej, zapoczątkowanej w Kielcach, w 1955 roku – od utworzenia kieleckiego oddziału Polskiego Towarzystwa Fotograficznego. Nazwa kierunku artystycznego w fotografii oraz nazwa grupy fotografów, którzy stworzyli oryginalny i rozpoznawalny styl w fotografowaniu pejzaży Kielecczyny.
źródło: <https://pl.wikipedia.org/>

wieku postawiono budynek zlewni mleka i budynek administracyjny dla działającej tu Spółdzielni Rolniczej. W 2022 roku rozpoczęła się przebudowa budynku zlewni, który w 2025 roku zacznie działać jako Inkubator Przetwórstwa Lokalnego. Będzie tu można wytworzyć i zakupić soki oraz kiszonki. W otoczeniu obiektu planowana jest wystawa dotycząca majątku w Gierczycach i jego historii. Będąc w Wojciechowicach możemy zobaczyć pozostałości po zabudowaniach dworskich w tym pozostałości po Parku. Na miłośników architektury sakralnej czeka kilka obiektów wartych odwiedzenia w tym w miejscowości Gierczyce drewniany **Kościół parafialny pw. św. Mikołaja Biskupa** wzniesiony w 1708 roku, murowany **Kościół parafialny pw. św. Apostołów Piotra i Pawła w Bidzinach** wzniesiony w latach 1720-1730 z fundacji Stanisława Aleksandra Bidzińskiego i jego żony Krystyny z Szembeków, **Kościół parafialny pw. św. Teresy od Dzieciątka Jezus w Stodołach** który został tu przeniesiony z Lasocina w 1953 r. czy też **Kościół parafialny pw. św. Wojciecha Biskupa i Męczennika** w Wojciechowicach, którego początki sięgają 1362 roku.

Gmina Ożarów

Siedziba: Ożarów
www.ozarow.pl
Powierzchnia: 183,3 km²
Ludność: 10 141 (31.12.2023 r. –
Główny Urząd Statystyczny)
Odległość od Tarnowa: 136 km

Gmina Ożarów powszechnie jest znana z fabryki cementu, ale posiada też inne atuty w tym

związane z turystyką kulinarną i aktywną. W samym Ożarowie warto zobaczyć **Sanktuarium Matki**

Bożej Różańcowej Królowej Rodzin, które pochodzi z przełomu XIX i XX wieku. Obiekt wybudowany w miejscu dawnych kościołów, z których pierwszy jest datowany na 1506 rok. Miejszem, którego nie sposób pominąć jest **Dwór w Śmiłowie**, który został usytuowany według ówczesnego zwyczaju orientowania dworów na godzinę jedenastą, i który należy do najpiękniejszych tego typu budowli w regionie. Zabytek ten zachował pierwotną sylwetkę, jaką nadali mu architekci i budowniczy w II-iej połowie XVIII w. zatem odzwierciedla stan pierwotny i jest przykładem dworu polskiego. Dwór charakteryzuje się klasycznym amfiladowym układem pomieszczeń typowym dla XVIII wieku, z holem i salonem umieszczonymi na osi oraz urokliwym skarbczykiem. Wewnątrz budynku znajduje się osiemnaście pomieszczeń: po trzy pokoje po obu stronach, pomieszczenia gospodarcze od wschodu oraz dawna kaplica od zachodu, sklepiona kolebkowo z lunetami. W jednym z pomieszczeń zachował się oryginalny piec kaflowy, natomiast pozostałe piece pochodzą

Wiśnia nadwiślanka

Produkt regionalny od 2009 roku z certyfikatem ChNP, który stosuje się do owoców wiśni uprawianej na terenie 3 województw na obszarze gmin: Lipsko, Siemno, Solec nad Wisłą, Rzecznów (w woj. mazowieckim), Ożarów, Tartów, Ostrowiec Świętokrzyski, Bałtów i Bodzechów (w woj. świętokrzyskim) oraz gminę Annapol w woj. lubelskim.

Kalendarz wybranych wydarzeń:

„Dni Ożarowa” mające charakter festynu

Cyklicznym wydarzeniem wartym polecenia są odbywające się na przełomie czerwca i lipca. Wydarzenie to obejmuje muzykę klasyczną, współczesną, działalność teatralną, piosenkarską, tańce towarzyskie, wystawy rękodzieła (w tym ludowego), artystycznego, malarstwa, rzeźby, plenery artystyczne (malarskie, rzeźbiarskie, tkactwa, wikliniarskie) i wiele innych.

z XIX wieku. Z budynku prowadzi również wejście do XVII-wiecznych piwnic, sklepionych kolebkowo. Jednym z ciekawszych elementów dworu jest doskonale zachowany, zabytkowy stół ogrodowy wykonany z piaskowca, ozdobiony misternymi rytymi zdobieniami. W otoczeniu budynku znajdują się XIX-wieczna oficyna oraz dawny spichlerz, którego fasadę zdobią kolumny. Na terenie Dworu w Śmiłowie rozciąga się malowniczy park krajobrazowy.

Gmina kojarzona jest też z **wiśnią nadwiślanką**, która obok śliwki sztyfłowskiej jest drugim z tego terenu produktem regionalnym czyli chronionym znakiem ustanowionym przez Komisję Europejską na terenie całej Unii. Owoce tej wiśni wykorzystywane są głównie do przemysłu ale coraz częściej też do wyrobu metodami domowymi różnych przetworów w tym soków, konfitur czy też win owocowych.

Gmina Tartów

Siedziba: Tartów
www.tarlow.pl
Powierzchnia: 163,77 km²
Ludność: 4 584 (31.12.2023 r. –
Główny Urząd Statystyczny)
Odległość od Tarnowa: 150 km

Gmina Tartów to miejsce o bogatej historii, której świadectwem są liczne zabytki znajdujące się na jej terenie. Naturalne walory przyrodnicze gminy sprzyjają aktywnemu wypoczynkowi, zachęcając zarówno do uprawiania

sportu, jak i turystyki. Wśród najbardziej urokliwych miejsc warto wymienić **Stupię Nadbrzeżną**, skąd można podziwiać meandrującą Wisłę, malowniczo wkomponowaną w krajobraz. Okoliczne lasy, rzeki i parki dodatkowo wzbogacają

przyrodniczy charakter gminy. Dzięki licznym atrakcjom możliwe jest organizowanie pieszych oraz rowerowych wycieczek, prowadzących do wyjątkowych miejsc w regionie. Pobliskie lasy zachwycają bogactwem fauny i flory, oferując idealne warunki do odpoczynku na łonie natury. Gmina Tartów szczyli się również wieloma interesującymi zabytkami, których nie sposób pominąć i często jest też nazywana „**krajiną dwóch rzek**” – **Wisły i Kamiennej. Rzeka Wisła**, będąca naturalną wschodnią granicą gminy oddzielając ją od woj. lubelskiego, płynie korytem o szerokości od 200 do 600 metrów, miejscami wcinając się na głębokość 40 metrów w skały kredowe. Na odcinku od Stupi Nadbrzeżnej do wioski Leśne Chałupy rozdziela się na dwa koryta – stare, nazywane Łachą lub Starym Wiśliskiem, oraz główne, które stanowi szlak żeglugowy. Pomiędzy nimi powstała „Kępa” o długości około 8 kilometrów. **Rzeka Kamienna** przepływa przez północną część gminy, a jej koryto ma szerokość od 40 do 60 metrów. Na terenie gminy występują także wody stojące, głównie starorzecza

Wiśnia nadwiślanka - przekazy historyczne potwierdzają, że wiśnia nadwiślanka – jeszcze jako „Stupianka” – cieszyła się ogromnym powodzeniem u kupców i konsumentów już w okresie międzywojennym XX wieku. Dlatego, jej zbiory były regularnie dostarczane m.in. do Warszawy kursującymi wówczas po Wiśle statkami (na trasie Sandomierz-Warszawa).

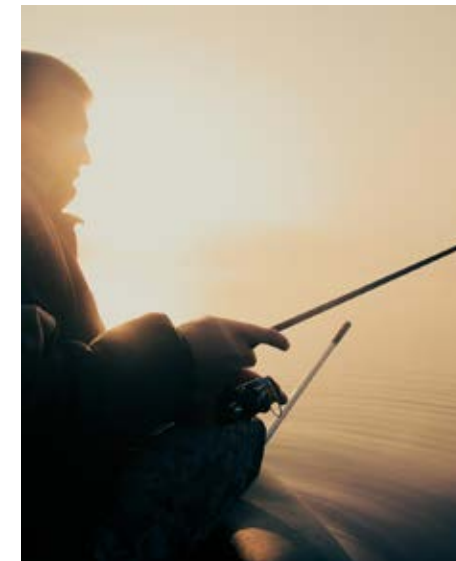

Warto też zobaczyć:

Rzemieślniczy Browar Bałtów

Jest to pierwszy w Polsce browar tematyczny.

w dolinie Wisły. Można tu spotkać niewielkie oczka wodne, choć ich liczba maleje z każdym rokiem. Najwięcej znajduje się w okolicach Chałupek, Duranowa, Teofilowa i Wólki Tartowskiej – zwłaszcza w latach obfitujących w opady atmosferyczne. Północna i wschodnia część gminy Tartów to prawdziwy **raj dla wędkarzy**. Rejony Ciszycy, Sulejowa oraz Stupi Nadbrzeżnej cieszą się dużą popularnością wśród miłośników tego sportu. W wodach Wisły i Kamiennej można złowić m.in. leszcza, klenia, bolenia, sandacza, szczupaka, karasia, okonia, płoć, brzanę, karpia, a nawet sumę.

Powiat Sandomierski

Siedziba: Sandomierz
www.powiat.sandomierz.pl
Powierzchnia: 675,89 km²
Ludność: 71 824 (31.12.2023 r. –
Główny Urząd Statystyczny)
Odległość z Tarnowa
do Sandomierza: 110 km

Jest z całą pewnością najbardziej winiarskim powiatem w regionie. Na jego terenie 9 winnic utworzyło **Sandomierski Szlak Winnic**, który ułatwia podróżowanie po regionie i odwiedzanie miejsc uprawy winorośli w tym

odkrywania lokalnych smaków. Co roku w listopadzie za sprawą lokalnych winiarzy odbywa się **Święto Młodego Wina**, które na trwałe wpisało się już w kalendarz wydarzeń winiarskich naszego kraju. Powiat jest typowo rolniczy

i w grupie upraw dominują sady, ale nie brak też producentów serów, które doskonale się komponują z lokalnie wytwarzanymi winami. Na terenie Powiatu kilka lat temu utworzono jeden z pierwszych w kraju **Inkubatorów Przetwórstwa Lokalnego w Dwikozach**, w którym można przetworzyć owoce na soki, dżemy itp. oraz, który zajmuje się promocją produktów ziemi Sandomierskiej. Pod kątem ilości zabytków również ciężko mu dorównać zaś na szczególną uwagę zasługuje **Ratusz i Rynek w Sandomierzu** oraz **Zamek Królewski**. Sam rynek jest dość mocno pochyły co jest wynikiem położenia centrum miasta na wzniesieniu, a różnica wysokości pomiędzy najniżej, a najwyżej położonym punktem wynosi aż kilkanaście metrów. Jeśli pojawimy się tu w południe to podobnie jak w Krakowie tak i w Sandomierzu usłyszymy hejnał, który rozbrzmiewa z sandomierskiej wieży ratuszowej. Sandomierz i cały powiat kojarzymy też z filmu *Ojciec Mateusz*, który przez lata zyskał sporą grupę zwolenników i podróżników śladami tego serialu. Powiat graniczy z Wisłą, która odgradza go od woj. podkarpackiego.

Świątokrzyskie Butelki – to winiarnia w Sandomierzu założona i prowadzona przez dwie lokalne winnice tj. Winnice Terra z pow. Opatowskiego i Winnice Sandomierską z pow. Sandomierskiego. Winiarnia znajduje się przy ul. Gen. Michała Sokolnickiego w Sandomierzu.

Kalendarz wybranych wydarzeń:

Święto Młodego Wina – co roku w listopadzie warto odwiedzić Sandomierz by wziąć udział w Święcie Młodego Wina, które zazwyczaj trwa 3 dni i zaczyna się barwnym korowodem ulicami starego miasta. Warto zadbać o tzw. Paszport Święta Młodego Wina który jest swego rodzaju wejściówką na winiarski szlak sandomierskich uliczek i umożliwi właścicielowi uczestnictwo w wydarzeniach w tym w degustacjach najlepszych młodych win Sandomierskich Winiarzy.

Z samego Sandomierza mamy raptem parę kilometrów do nieopodal położonego miasta Tarnobrzeg. Powiat oferuje też atrakcje dla miłośników wąwozów oraz wzgórz. Zlokalizowane w Sandomierzu **Góry Pieprzowe** uchodzą za najstarsze góry w Polsce, powstały ze skał kambryjskich, których wiek szacuje się na około 500 milionów lat.

Gmina Łoniów

Siedziba: Łoniów
www.loniow.pl
Powierzchnia: 86,99 km²
Ludność: 7 164 (31.12.2023 r. –
Główny Urząd Statystyczny)
Odległość od Tarnowa: 93 km

Gmina Łoniów stanowi pomost pomiędzy ziemią Staszowską, a Opatowską i Sandomierską na mapie OSI Partnerstwo „Dolina

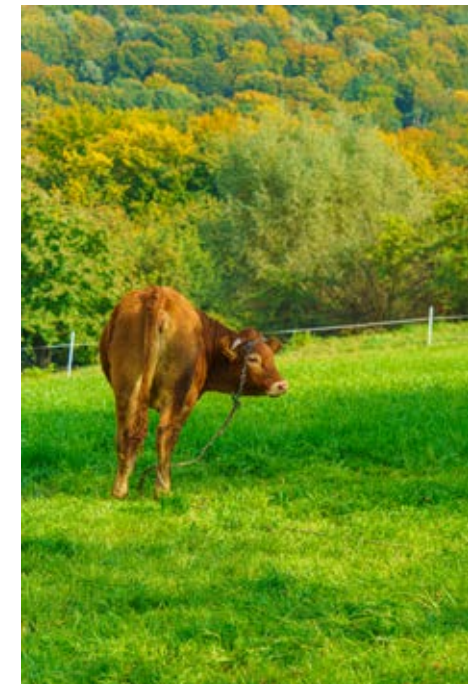
Wisły”. Położenie w dolinie Wisły na pograniczu Wyżyny Kielecko-Sandomierskiej i Kotliny Sandomierskiej z pewnością nie

pozostało obojętne na piękny krajobraz, który będzie umiłał podróżującym przejażdżki rowerowe lub turystykę pieszą po tym terenie. W części wyżynnej dominują wzniesienia, częściowo porośnięte lasami zaś w części nadwiślańskiej w krajobrazie spotkamy wiele malowniczych kępek drzew i małych zagajników. Krajobraz jest zdominowany przez pola porośnięte licznymi sadami z racji na rolniczy charakter gminy. Możemy też spotkać ocalałe, resztki parków podworskich, pojedyncze

wiekowe drzewa o statusie pomników przyrody czy przydrożne kapliczki i krzyże stawiane w przeszłości przez mieszkańców. Do zabytków wartych zobaczenia zaliczyć możemy **Sanktuarium Matki Bożej Bolesnej MISERICORDIA DOMINI” w Sulisławicach** gdzie znajdziecie aż dwa stojące koło siebie kościoły. Stary kościół pochodzi z 1604 roku zachował się w nim wystrój z końca XVII i XVIII wieku. Nowy kościół wzniesiono w stylu angielskiego neogotyku w 1888 roku. Kolejnym ciekawym miejscem jest ładnie zachowany **Pałac hrabiów Moszyńskich w Łonowie** pochodzący z 1885 roku. Pałac powstał w typie neorenesansowej willi z wieżyczką i tarasami i otoczony jest niewielkim parkiem. Obecnie stanowi własność prywatną, mieści się w nim restauracja i centrum konferencyjno-hotelowe.

Szlak Winiarski – w ramach Sandomierskiego Szlaku Jabłkowego przebiegającego także przez Gminę Łonów działa Szlak Winiarski. Został on utworzony przez część członków Szlaku Jabłkowego którzy stali się pasjonatami upraw winorośli i smakowania wina. Szlak ten zrzesza 8 gospodarstw enologicznych i nadal powstają kolejne. We wzorowych, wręcz profesjonalnych winnicach rośnie około 10 odmian winorośli. W sezonie zbiorów owoców istnieje możliwość degustacji i zakupu świeżych winogron.

Gmina Koprzywnica

Siedziba: Koprzywnica
www.koprzywnica.eu
Powierzchnia: 69,19 km²
Ludność: 6 218 (31.12.2023 r. –
Główny Urząd Statystyczny)
Odległość od Tarnowa: 115 km

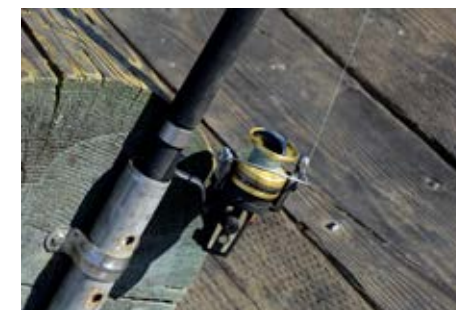
Gmina Koprzywnica zlokalizowana jest przy drodze krajowej Kraków - Sandomierz dzięki czemu ma łatwy dostęp dla wszystkich zainteresowanych uprawianiem turystyki na jej obszarze. Znajduje

się tutaj raj dla wędkarzy, którzy w rzece Koprzywnianka mogą liczyć na ładne okazy pstrągów, a także szczupaki i okonie. Teren urozmaicony pagórkami, urokliwymi wąwozami, łanami zbóż, zagajnikami

i wijącymi się strugami rzek sprzyja turystyce aktywnej szczególnie rowerowej i pieszej. Odwiedzając gminę nie sposób nie zobaczyć niezwykle cennego romańskiego **klasztoru wzniesionego przez Cystersów**, którzy do 1819 roku byli właścicielami tego miejsca. Pocysterski zespół klasztorny leży na Szlaku Cysterskim i stanowi cenny obiekt architektury. Po umówieniu terminu wizyty można zobaczyć romański kapitularz oraz lapidarium, w którym zgromadzono elementy romańskiej architektury. Oprócz samego klasztoru zachował się również piękny **kościół Najświętszej Marii Panny i Św. Floriana**, w którym można zobaczyć nagrobek i malowidła naścienne.

Puszcza Sandomierska - na terenie Gminy można znaleźć pojedyncze okazy drzew będące pozostałością po prastarym borze, który przed wiekami się tu rozciągał. W okresie średniowiecza Puszcza Sandomierska stanowiła naturalną granicę pomiędzy Polską a księstwami ruskimi. Lapidarium (łac. lapidarius – kamienny) – miejsce przechowywania i prezentowania okazów kamieni naturalnych i kamiennych fragmentów elementów architektonicznych oraz inskrypcji epigraficznych, rzeźb, nagrobków, pomników, pochodzących z zabytkowych budowli. Pierwsze publiczne lapidarium znajduje się w „Museo Lapidario Maffeiano” w Weronie, założone w latach 1738–1749 przez Scypiona Maffeiego - źródło: pl.wikipedia.org

Gmina Klimontów

Siedziba: Klimontów
www.klimontow.pl
Powierzchnia: 99,24 km²
Ludność: 7 479 (31.12.2023 r. –
Główny Urząd Statystyczny)
Odległość od Tarnowa: 103 km

Gmina jest bogata w zabytki oraz w oficjalne trasy do uprawiania turystyki rowerowej oraz pieszej. Są to: **Czerwony szlak** Gołoszyce - Piotrowice (o długości 99 km),

Zielony szlak Chańcza - Pielaszów (o długości 110 km), **trasa rowerowa PTTK Sandomierz**, **Rowerowy Szlak Architektury Obronnej**, **Sandomierski Szlak Jabłkowy** i **szlak**

świętego Jakuba. Rolniczy charakter obszaru i polne drogi o niskim ruchu samochodów sprzyjają turystyce aktywnej, którą możemy połączyć z zwiedzaniem. I tak w miejscowości Ossolin natrafimy na **ruiny zamku Ossolińskich**, który powstał około 1636 roku w miejscu starego kasztelu. Była to niewielka ale bogato urządzona rezydencja, którą otaczały ogrody włoskie. Niestety zamek był stopniowo niszczone począwszy od Potopu Szwedzkiego skończywszy na II Wojnie Światowej. W miejscowości Klimontów poza Rynkiem gdzie odbywa się lokalny handel znajdziemy też **Muzeum geologiczne**, którego twórcą jest P. Sebastian Rogula. Na ciekawie przygotowanej wystawie podziwiać można kości ssaków plejstoceńskich, amonity, skamieniałości, minerały, tropy, gliniane misy, prehistoryczne narzędzia, meteoryty i dużo innych eksponatów. Z kolei w Górkach Klimontowskich znajduje się okazały i pięknie zachowany **Pałac Jana Ossolińskiego**, do którego prowadzi aleja kasztanowców o długości aż 3 km. Obecnie pałac znajduje się w rękach prywatnych przez co dostęp do niego jest ograniczony. Dojeżdżając do miejscowości Szymanowice trafiamy na jedno z piękniejszych miejsc w regionie idealnie nadające się do fotografowania czyli do **Zalewu w Szymanowicach**. Jest tu sporych rozmiarów zbiornik będący celem podróży nie tylko ludzi ale i łabędzi, które pokonują setki kilometrów by napić się wody z zalewu. Pod względem krajobrazowym warto zobaczyć miejscowość Konary, która podobnie jak okolice Gierczyc cechuje się pięknymi i ciekawie ukształtowanymi terenami. Obszar ten warto przemierzać pieszo lub rowerem.

Polecane wydarzenia::

Jarmark Świętego Jacka
Założeniem imprezy jest wyeksponowanie dziedzictwa kultury pozostawionej przez przodków m. in. w tradycji i zwyczajach. Pierwszy Jarmark na Św. Jacka odbył się w 1997r. Z roku na rok wzrasta ilość uczestników tej wyjątkowej i jedynej w swoim rodzaju imprezy. Jej różnorodność unikatowe połączenie form folklorystycznych, sportowo-rekreacyjnych, przyłączeniu muzyki poważnej, rockowej, folkowej, popowej, blues-owej sprawia, że każdy czuje się jak na „Jarmarku” – źródło:
<https://swietokrzyskie.travel/>

Jan Zbigniew Ossoliński

Gmina Samborzec

Siedziba: Samborzec
www.samborzec.pl
Powierzchnia: 85,37 km²
Ludność: 8 106 (31.12.2023 r. –
Główny Urząd Statystyczny)
Odległość od Tarnowa: 122 km

Gmina Samborzec jest gminą typowo rolniczą, gdzie głównie produkuje się wysokiej jakości warzywa i owoce. Sady i warzywniki zajmują 80% wszystkich upraw. Gmina graniczy z takimi ośrodkami jak Sandomierz oraz po drugiej

stronie Wisły położony Tarnobrzeg. Opuszczając Sandomierz naszą rowerową przygodę zaczynamy od miejscowości Kobierniki gdzie znajduje się jeden z najciekawszych i najmniej znanych zabytków Gminy Samborzec czyli **Dwór**

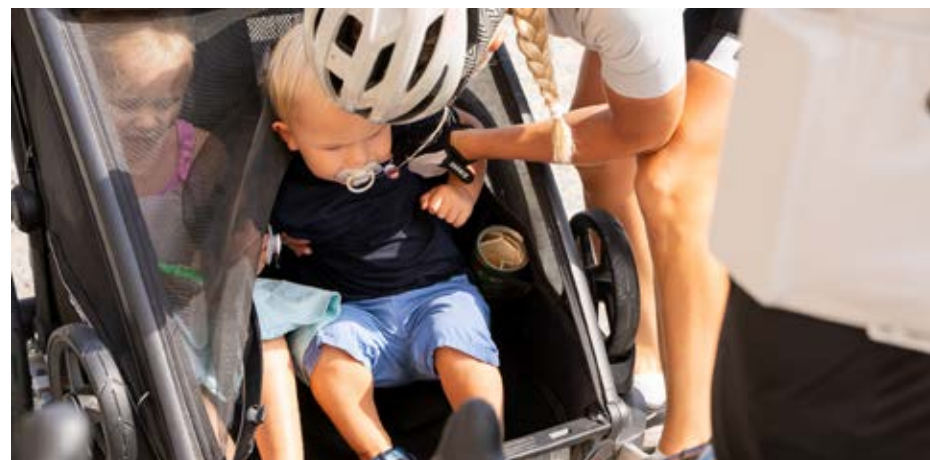
w Kobiernikach. Aktualnie stanowi on własność prywatną rodziny Dzierwów. Początki folwarku w Kobiernikach sięgają drugiej połowy XVIII wieku, kiedy to został on założony jako część większego majątku ziemskiego. Pierwszym właścicielem tej posiadłości był Józef Nałęcz-Sosnowski, przedstawiciel znamienitego rodu, który przyczynił się do rozwoju lokalnych dóbr. Dwór w Kobiernikach, otoczony malowniczymi krajobrazami i rozległymi polami uprawnymi, posiada niezwykle ciekawą i burzliwą historię. Przez kolejne stulecia stanowił nie tylko miejsce zamieszkania dla kolejnych właścicieli, ale także centrum życia społecznego i kulturalnego regionu. Jego mury były świadkami wielu wydarzeń historycznych oraz gościły postaci wybitne i barwne. Wśród mieszkańców dworu warto wymienić Stanisława Krzesimowskiego – oficera napoleońskiego, uczestnika zarówno powstania listopadowego, jak i styczniowego. W miejscowości Skotniki możemy zobaczyć **Park z fosą z końca XVIII wieku** zaś na styku Gorzyczan i Chobrzeń malowniczy wąwóz lessowy

Polecane wydarzenia:

Wojewódzkie Święto Kwitnącej Jabłoni

– to cykliczna impreza w Gminie Samborzec związana z tradycjami sadowniczymi terenu. Jej zasięg jest regionalny, a początki pomysłu imprezy i jej pierwszej edycji sięgają końca lat 80 XX wieku. Wydarzenie ma na celu promocję tradycji sadowniczych regionu sandomierskiego.

o nazwie **Wąwóz Rafała**. Nazwa wiąże się z postacią głównego bohatera powieści – Rafała Olbromskiego, który właśnie tą drogą wracał do Tarnin (Chobrzeń) wioząc ze sobą rannego w bitwie o Sandomierz księcia Gintuła. Jadąc dalej trafiamy do miejscowości Janowice gdzie zachował się Park dworski z XIX wieku. Ostatnią pozycją jaką chcielibyśmy Wam polecić jest **Park Dworski w Jachimowicach**, którego powstanie datuje się na drugą połowę XIX wieku.

Gmina Obrazów

Siedziba: Obrazów
www.obrazow.pl
Powierzchnia: 71,86 km²
Ludność: 6 122 (31.12.2023 r. –
Główny Urząd Statystyczny)
Odległość od Tarnowa: 112 km

Gmina Obrazów jest gminą typowo rolniczą. Podobnie jak w innych gminach powiatu i ta znana jest z uprawy sadowniczej w tym głównie uprawy jabłoni

i produkcji jabłek. Jabłka stały się naturalnym symbolem gminy i często można je spotkać w materiałach informacyjno-promocyjnych. Organizowane jest

nawet **Europejskie Święto Jabłka** w Obrazowie którego 23 edycja miała miejsce w dniach 7-8 września 2024 roku. Jabłka i sady mają tu ogromne znaczenie poza produkcją są wykorzystywane również w działalności turystycznej. Prężnie działa tu **Sandomierski Szlak**

*Cydr – inaczej jabłecznik napój alkoholowy, przefermentowany sok z dojrzałych jabłek (niedoprawiany cukrem), o wyglądzie od mętnego po klarowny, o zawartości alkoholu 1,2–8,5%. Odznacza się świeżym aromatem i lekko słodkawym, kwaskowo-orzeźwiający smakiem jabłek, dobrze gasi pragnienie. Wytwarzany przez fermentację moszczu jabłecznego w sposób zbliżony do produkcji piwa techniką górnej fermentacji. Jest fermentowanym napojem winiarskim, a jego produkcja na poziomie krajowym jest uregulowana w ustawie winiarskiej
źródło: pl.wikipedia.org.*

Jabłkowy, który poprowadzi Was w krainę malowniczych Sądów. To raj nie tylko dla smakoszy tych owoców ale także dla fotografów, którzy w okresie kwitnienia jabłoni lub jesiennych zbiorów mają okazję do zrobienia malowniczych ujęć. Obszar gminy podobnie jak całej tej części kraju został obdarzony przez naturę łaskawym klimatem, który sprzyja nie tylko uprawom sadowniczym, owoców miękkich ale także uprawie winorośli. Sandomierski Szlak Jabłkowy oferuje wycieczki dla grup zorganizowanych. Gmina zasługuje na uwagę nie tylko ze względu na uprawę jabłoni i sady. Jako gmina rolnicza i od lat związana z produkcją rolną jej teren obfituje też, w liczne pamiątki kultu religijnego. Polne krajobrazy, które możemy przemierzać rowerem bogate są w zachowane do dzisiejszych czasów figury, krzyże i kapliczki przydrożne, które stopniowo poddawane są pracom restauratorskim by cieszyć oczy nasze i przyszłych pokoleń.

Gmina Sandomierz

Siedziba: Sandomierz
www.sandomierz.eu
Powierzchnia: 28,7 km²
Ludność: 21 417 (31.12.2023 r. –
Główny Urząd Statystyczny)
Odległość od Tarnowa: 110 km

Gmina Miejska Sandomierz należy do najbardziej znanych miejscowości spośród wszystkich opisanych w niniejszym przewodniku. Największą atrakcją jest oczywiście Stare Miasto wraz z licznymi zachowanymi do dziś w bardzo dobrym stanie obiektami. Będąc w Sandomierzu nie sposób nie odwiedzić podziemi, w których

od XV-XVII wieku funkcjonowały piwnice i składy kupieckie. Możemy je oglądać na wzór opisanej już w Opatowie Podziemnej Trasy Turystycznej. Podziemia te skrywają najwięcej zabytków z przeszłości. Wchodząc na Rynek przekraczamy gotycką Bramę Opatowską, która została wybudowana w XIV wieku jako stały element obok

3 innych bram. Bramy te stanowiły główny element murów obronnych Sandomierza umożliwiając wjazd i wyjazd z centrum chronionego miasta. Następnie udajemy się lekko pod górkę w stronę rynku mijając liczne kamienice skrywające sklepiki, kawiarnie i restauracje. Pochodzący z 1349 roku Rynek w Sandomierzu jest wizytówką miasta i mieszanką wielu architektonicznych stylów: gotyckiego, renesansowego i barokowego. W jego centralnej części mieści się okazały Ratusz przypominający ten w Tarnowie. Rynek zabudowany jest okazałymi i pieczołowicie odrestaurowanymi kamieniczkami spośród, których na szczególną uwagę zasługuje Kamienica Oleśnickich (Rynek 10). Sam Sandomierz przez wielu z nas jest kojarzony z serialem Ojciec Matusz, który tu kręcono. Spacerując uliczkami Sandomierza warto zajrzeć w wąski przesmyk w dawnych XIV wiecznych murach obronnych. Miejsce to nazywane jest „Uchem Igielnym”. Na sąsiednim wzgórzu miasta nad brzegiem Wisły dumnie króluje Zamek w Sandomierzu, który powstał za sprawą Króla Polskiego Kazimierza Wielkiego. Niestety w czasie niszczycielskiego dla Polski Potopu Szwedzkiego w XVI wieku zamek został wysadzony, a dziś możemy oglądać jedynie jedno skrzydło tej budowli. Obecnie w Zamku mieści się Muzeum, w którym przygotowano liczne wystawy. Z Zamku powinniśmy się udać do nieopodal położonego klasztoru i Winnicy Św. Jakuba, którą możemy zwiedzać z przewodnikiem z klasztoru. Mając na uwadze tradycje winiarskie regionu planowane jest tu utworzenie Świętokrzyskiego Centrum Winiarstwa.

Warto też zobaczyć:

Punkt widokowy na Bramie Opatowskiej czynny jest w sezonie

turystycznym (od 15-tego kwietnia do 30 września) od 09:00-19:00 (ostatnie wejście 18:30), poza sezonem (od 1 października do 14 kwietnia) od 09:00 – 17:00, przy czym ostatnie wejście jest o 16:30. Po więcej informacji sięgnij: www.bramaopatowska.eu

Gmina Wilczyce

Siedziba: Wilczyce
www.wilczyce.pl
Powierzchnia: 69,94 km²
Ludność: 3 430 (31.12.2023 r. –
Główny Urząd Statystyczny)
Odległość od Tarnowa: 123 km

Gmina Wilczyce leży we wschodniej części Wyżyny Kielecko-Sandomierskiej, w malowniczej dolinie rzeki Opatówki, nieopodal zabytkowego Sandomierza i Opatowa. Tereny gminy sprzyjają turystyce pieszej i rowerowej, zwłaszcza **dolina Opatówki** stanowi atrakcyjny szlak. Przez

gminę przebiega oznakowana trasa rowerowa i pieszka, umożliwiająca aktywne zwiedzanie okolicy. Oprócz urokliwych krajobrazów, gmina Wilczyce kryje liczne pamiątki związane ze znanymi postaciami. W Ocinku znajduje się dom, w którym mieszkał **pisarz Wincenty Burek** – obecnie mieści się tam

Izba Pamięci z eksponatami dokumentującymi jego życie i twórczość. W Dobrocicach, rodzinnej miejscowości poety Stanisława Młodożeńca, wzniesiono obelisk upamiętniający jego postać. Historia gminy jest również naznaczona wydarzeniami wojennymi. W Dacharzowie stoi pomnik ku czci żołnierzy poległych podczas II wojny światowej, a w Pielaszowie znajduje się monument upamiętniający żołnierzy Armii Krajowej i Batalionów Chłopskich,

którzy zginęli w bitwie pod Pielaszowem w ramach akcji „Burza”. Gmina jest coraz bardziej widoczna na mapie winiarskiej – działają tu winnice wśród, których

chcemy Wam przedstawić dwie które znajdziecie w miejscowości Radoszki: **Winnica Tatar** i **Winnica Jeremiasza**. Winnice te nie dość, że ze sobą sąsiadują to jeszcze są malowniczo położone na łagodnych wzgórzach i otoczone urokliwymi wąwozami. Jedną prowadzą rodzice,

Na terenie gminy Wilczyce w miejscowości Dobroćce znajdziecie gospodarstwo agroturystyczne oferujące turystom nocleg jak również wyśmienitą kuchnię domową. Więcej na stronie <http://dobrockadolina.com.pl>

Warto też zobaczyć:

Winnica Tatar i Winnica Jeremiasza
Radoszki 99,

27-612 Radoszki,
Tel. +48 503 195 594,
+48 796 467 564,
kontakt@winnicatatar.pl

drugą – ich syn. Brzmi jak historia rodem z Burgundii czy Toskanii? Nie musisz jednak podróżować tak daleko, by jej doświadczyć. To miejsce, które zachwyca widokami, urzeka spokojem i opowiada fascynującą historię winiarskiej pasji. Łącznie winnice zajmują około 6 ha, z czego 3 ha to same nasadzenia. Uprawiane tu są cztery odmiany winorośli czerwonej: Pinot Noir, Zweigelt, Merlot i Cabernet Sauvignon oraz dwie białe: Chardonnay i Seyval Blanc. Niezwykłe terroir, ekologiczna uprawa i staranna praca właścicieli owocują winami o głębokich barwach, bogatym aromacie i smaku, który pobudza zmysły.

Gmina Dwikozy

Siedziba: Dwikozy
www.dwikozy.gmina.pl
Powierzchnia: 84,79 km²
Ludność: 8 159 (31.12.2023 r. –
Główny Urząd Statystyczny)
Odległość od Tarnowa: 116 km

Gmina Dwikozy to raj dla miłośników turystyki aktywnej i lokalnie wytwarzanej żywności. Jeśli szukacie miejsca na wypoczynek w duchu „Slow Food Travel” to miejsce idealnie nadaje się na taki wypoczynek. Gmina leży nieopodal zabytkowego Sandomierza i graniczy z rzeką Wisłą co czyni ją dobrym miejscem wypadowym w region. W ofercie lokalnych producentów poza licznymi sadami, pasiekami, winnicami, których jest tu już kilka znajdziecie też możliwość uprawiania jazdy konnej, która czeka

na Was w **Stajni koni Colinsa w Rzeczy Suchej** czy w **Stajni u Madzi** w miejscowości Stary Grabów. Wracając do winnic to nie możecie pominąć **Winnicy Sandomierskiej** prowadzonej przez młode małżeństwo Monikę i Marcelego Małkiewicz, którzy nie tylko przygotowali infrastrukturę turystyczną w postaci 12-sto stanowiskowego, utwardzonego CamperPark-u ale też miejsca na noclegi i oczywiście piękną winiarnię gdzie prowadzone są

degustacje i gdzie dowiecie się o historii winiarstwa w samej winnicy i w regionie. Miłośnicy turystyki rowerowej i pieszej będą zachwyceni widokami podczas wędrówek lokalnymi trasami bowiem teren gminy jest bogaty w wąwozy, pagórki, rzeki, lasy czy nawet góry. Na szczególną uwagę zasługują **Góry Pieprzowe** uważane za najstarsze góry w Polsce oraz **dolina Opatówki**, która przecinając gminę z zachodu na wschód tworzy malownicze krajobrazy. Można je oglądać jadąc z Dwikóz w kierunku Nowych Kichar. Gmina Dwikozy jest równie bogata w historię związaną z przemysłem owocowym i warzywnym za sprawą tradycji rolniczych tego terenu. To właśnie tu w 1938 r. działalność rozpoczęła przetwórnia owocowo-warzywna w Dwikozach, która działała również w czasie wojny wytwarzając marmoladę, dżemy

Na terenie gminy w miejscowości Dwikozy działa Inkubator Przetwórstwa Lokalnego, który jest instytucją wspierającą rolników - małych producentów w działalności przetwórczej żywności. Zasada jego funkcjonowania polega na udostępnianiu mieszkańcom wsi, zwłaszcza przetwórcom, odpowiedniej infrastruktury po kosztach niższych niż rynkowe, aby ułatwić im rozwój działalności gospodarczej w zakresie przygotowywania i wprowadzania na rynek wykonanych samodzielnie i na bazie własnych surowców przetworów.

Warto też zobaczyć:

Winnica Sandomierska
Góry Wyżokie 136,
27-620 Dwikozy,

Tel. +48 511 776 360,
monika@winnicasandomierska.pl

itp. Historia Gminy związana jest również z dwoma bohaterami narodowymi – największym polskim **rycerzem Zawiszą Czarnym** oraz gen. broni Józefem Dowborem Muśnickim, który odegrał niewątpliwie bardzo ważną rolę w odzyskaniu niepodległości przez Polskę. Ich pomniki znajdziecie we wsi Nowy Garbów.

Gmina Zawichost

Siedziba: Zawichost
www.zawichost.pl
Powierzchnia: 80,19 km²
Ludność: 4 044 (31.12.2023 r. –
Główny Urząd Statystyczny)
Odległość od Tarnowa: 126 km

Zawichost będący siedzibą gminy jest miastem historycznym z silnymi związkami z Państwem Polskim i jego początkami. Pierwsza wzmianka o tym miejscu pochodzi z 1148 roku (z bulli papieża

Eugeniusza III). Zawichost prawa miejskie posiada od 1255 roku i znajduje się zaledwie 15 km od zabytkowego Sandomierza, na skraju **Małopolskiego Przełomu Wisły**. Ten ostatni zaliczany

Zamek w Zawichoście na rycinie Erika Dahlbergha

jest do czołowych regionów na winiarskiej mapie Polski. Miasto jest położone nad Wisłą, na wysokim wapiennym tarasie jej lewego brzegu. Z racji tego, że w przeszłości Zawichost jak i ta część kraju należały do historycznej krainy zwanej Małopolską ma silne tradycje sięgające początków średniowiecza. Jego rozwój podyktowany był położeniem na ważnym węźle szlaków, który umożliwiał kontrolę przepraw przez Wisłę. Z tego powodu powstał tu na wyspie wiślanej, po której dziś niestety nie ma już śladu **Zamek w Zawichoście**, którego ślady można jeszcze dostrzec podczas niskiego poziomu wód rzeki Wisły. Zamek

ten w XVII wieku kształtem przypominał czworobok z ulokowanymi w narożach 4 wieżami alkierzowymi. Pierwotna budowla istniała już w XII wieku i była siedzibą kasztelańską. Obiekt został spalony podczas najazdu Tatarów w 1241 roku i od tego momentu zaczęła się jego historia już jako budowli murowanej. W czasach panowania Bolesława Śmiałego zbudowano tu romańską kolegiatę Wniebowzięcia NMP. W XVI stuleciu było to miasto klasztoru klarysek krakowskich. Obecnie prócz starych kościołów Zawichost oferuje przeprawę promową przez Wisłę i ładne widoki nad królową polskich rzek. Na miłośników ornitologii czeka tu **Rezerwat przyrody Wisła pod Zawichostem**, który powstał w 2008 roku z inicjatywy Klubu Gaja i Ogólnopolskiego Towarzystwa Ochrony Ptaków. Zadaniem rezerwatu jest głównie ochrona ptaków wodnych, gniazdujących na Wisłę, na piaszczystych łąkach. Gmina jak podobnie jak inne gminy tej części kraju w dużej mierze nastawiona jest na rolnictwo z którego żyje około 40 % mieszkańców. Poza sadami znajdują się tu też plantacje owoców miękkich jak truskawek, które możemy nabyć w gospodarstwie Państwa Ramony i Grzegorza Bunatowskich w Czyżowie Szlacheckim.

Wg. źródeł historycznych w mieście Zawichost w 1564 roku znajdował się ratusz, łaźnia, słodownia, 4 jatki rzeźnicze oraz 126 domów. Miejscowość została zniszczona podczas katastroficznego w skutkach dla Państwa Polskiego potopu szwedzkiego w 1655 roku i następnie najazdu Rakoczego w 1657 roku. Najeźdźcy spalili wówczas Zamek w Zawichoście, którego nieodbudowane mury runęły do Wisły w 1813 roku, podczas wielkiej powodzi.

POLSKIE
MARKI
TURYSTYCZNE

eno
TARNOWSKIE

eno
TARNOWSKIE

www.enotarnowskie.pl

 /enotarnowskie

 /enotarnowskie

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

Zadanie publiczne pn. "Rozwój turystyki aktywnej w regionach winiarskich"
dofinansowano ze środków Ministerstwa Sportu i Turystyki zgodnie
z zawartą umową nr 2024/0010/1601/UDOT/DT/BP/IS